

UNIVERZITA JANA AMOSE KOMENSKÉHO PRAHA

BAKALÁŘSKÉ KOMBINOVANÉ STUDIUM

2020-2021

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Marie Procházková

Jazykové vzdělávání dospělých v jejich profesích

Praha 2021

Vedoucí bakalářské práce: PhDr. Ivana Shánilová, Ph.D.

JAN AMOS KOMENSKY UNIVERSITY PRAGUE

BACHELOR COMBINED (PART TIME) STUDIES

2020-2021

BACHELOR THESIS

Marie Procházková

The language education of adults in their professions

Prague 2021

The Bachelor Thesis Work Supervisor: PhDr. Ivana Shánilová, Ph.D.

Prohlášení

Prohlašuji, že předložená bakalářská práce je mým původním autorským dílem, které jsem vypracovala samostatně. Veškerou literaturu a další zdroje, ze kterých jsem při zpracování čerpala, v práci řádně cituji a jsou uvedeny v seznamu použitých zdrojů.

Souhlasím se zpřístupněním své práce v univerzitní knihovně.

V Ráječku dne 23. 2. 2021

Marie Procházková

Poděkování

Děkuji vedoucí práce PhDr. Ivaně Shánilové, Ph.D., za podporu, motivaci a trpělivost, se kterou mi bakalářskou práci vedla. Dále chci poděkovat celé rodině a přátelům za podporu.

Anotace

Bakalářská práce řeší téma jazykového vzdělávání dospělých v profesích a je rozdělena na dvě části. V první části jsou popsány základní informace významné pro jazykové vzdělávání, a to od důležitosti jazykového vzdělávání přes bariéry jazykového vzdělávání až po vzdělávací politiku k jazykovému vzdělávání detailněji.

Druhá, praktická část práce je koncipována jako kvantitativní dotazníkové šetření respondentů z různých míst České republiky zaměřené na zjištění přístupu lidí k jazykovému vzdělávání a jeho uplatnění v profesi.

Klíčová slova

Bariéry vzdělávání, důležitost jazyků, jazyková politika, jazykové vzdělávání, lektor, metody vzdělávání, podnikové vzdělávání, přístup, uplatnění, vzdělávací politika.

Annotation

The bachelor thesis deals with the topic of adult language education in professions and is divided into two parts. The first part describes the basic information relevant to language education, from the importance of language education, through the barriers of language education to educational policy to language education in more detail.

The second, practical part of the work is conceived as a quantitative questionnaire survey of respondents from various parts of the Czech Republic aimed at finding out the approach of people to language education and its application in the profession.

Keywords

Application, approach, barriers of education, corporate education, educational policy, importance of languages, language education, language policy, lecturer, methods of education.

OBSAH

Úvod.....	1
TEORETICKÁ ČÁST	3
1 Důležitost jazyků v dnešní době	3
2 Bariéry při neznalosti jazyků	11
3 Jazyková politika.....	13
3.1 Vzdělávací politika	13
3.2 Jazyková politika České republiky	14
3.3 Jazyková politika EU	16
4 Podnikové vzdělávání	18
5 Jazykové vzdělávání.....	23
5.1 Lektor.....	23
5.2 Metody a cíle jazykového vzdělávání	25
5.3 Přizpůsobování a motivace dospělých.....	28
PRAKTICKÁ ČÁST	31
6 Úvod do praktické části.....	31
6.1 Empirický výzkum	31
6.2 Metodika zkoumání	32
6.3 Výzkumný soubor a sběr dat	34
6.4 Sběr a analýza dat	36
6.5 Závěry empirického šetření	41
6.6 Doporučení pro praxi.....	43
Závěr	45
Seznam použitých zdrojů.....	47
Seznam zkratk	51
Přehled pojmů	52
Seznam grafů	54
Seznam příloh	55

ÚVOD

Autorka se bude zabývat problematikou jazykového vzdělávání v profesích, které si zvolila, protože ji zajímá a domnívá se, že je v současnosti aktuální. Dnešní doba vyžaduje znalost nejméně jednoho cizího jazyka umožňující lepší uplatnění na trhu práce, ale také v osobním životě, kdy lidé mají možnost cestovat do zahraničí a cizí jazyk potřebují v rámci běžné komunikace.

Jazykové vzdělání je autorce velmi blízké, neboť sama absolvovala v zahraničí čtyři roky, aby se jazyk naučila. V zahraničí poznala nové přátele, známé, kteří mluvili více než třemi jazyky a stali se jí velkou inspirací. I když autorka plánovala návrat domů (do ČR), chtěla se i nadále věnovat jazykům. Po svém návratu ze zahraničí do České republiky zjistila, že vzdělávání jazyků při zaměstnání není zcela jednoduché, a od samého začátku se zajímala o podporu jazykového vzdělávání v profesích.

Hlavním cílem práce bude zjistit přístup lidí k jazykovému vzdělávání a jeho uplatnění v profesi.

Práce bude dělena do dvou částí. Teoretická část se bude následně členit do pěti kapitol. V první kapitole autorka objasní důležitost jazyků v dnešní době a odůvodnění, proč je tomu tak. Bude se zaměřovat na důvody, jako je osvojení globálních znalostí a pochopení souvislostí; zvýšení konkurenceschopnosti zaměstnavatele a podnikatelského potenciálu; zdokonalení bystrosti a způsobilosti i ve vlastním rodném jazyce; výrazné zlepšení poznávacích (kognitivních) a životních dovedností, zvýšení šance na přijetí do elitní školy; lepší porozumění špičkové literatuře, hudbě, filmům a jiným uměleckým světovým dílům a jejich pochopení; jednodušší, efektivnější a radostnější cestování, zvýšení možnosti studovat v zahraničí; zlepšení chápání sebe sama i lepší porozumění vlastní kultuře a v neposlední řadě poznávání nových lidí a získávání nových přátel.

V druhé kapitole nazvané Bariéry při neznalosti jazyků budou zmiňovány bariéry v rámci cestování, možnosti v době komunismu, a naopak možnosti vzdělávání v oblasti jazyků v dnešní době. V následující kapitole bude autorka pokračovat tématem jazykové politiky v obecném měřítku, v rámci ČR a EU. Čtvrtá kapitola se bude zabývat problematikou podnikového vzdělávání, zejména jazykového. Poslední kapitola se zaměří na vysvětlení pozice lektora; metody a cíle jazykového vzdělávání; poslední část se bude zabývat přizpůsobování a motivací dospělých.

V praktické části bakalářské práce bude využita metoda kvantitativního výzkumu, konkrétně dotazníkového šetření. Nejprve autorka objasní význam empirického výzkumu se stanovenými hypotézami a cíl výzkumu. V rámci metodiky zkoumání bude zvoleno dotazníkové šetření, následně bude pokračovat sběr a analýza dat. Dotazníkovým šetřením autorka zjistí názor na jazyk a dnešní dobu, využití jazyka v osobním a pracovním životě a chuť učit se více cizích jazyků. Praktickou část zakončí závěry empirického šetření a doporučení pro praxi.

Autorčiným záměrem je reflektování současné doby v rámci užití cizích jazyků, zamyšlení se nad možnostmi v rámci vzdělávání jazyků a benefity jimi získané. Bakalářská práce bude čerpat z poznatků písemných odborných pramenů a dotazníkového šetření.

TEORETICKÁ ČÁST

1 DŮLEŽITOST JAZYKŮ V DNEŠNÍ DOBĚ

Mnohokrát jsme se mohli setkat s názorem, že pokud hovoříme dobře naším rodným jazykem, proč bychom se tedy měli učit další cizí řeč? Nejprve je nutné podotknout, že ve skutečnosti dokonce ani v České republice určitě ne každý mluví česky. Pokud zůstaneme při ovládnutí pouze jedné řeči, sami si tak brzdíme svůj vlastní vzdělávací rozvoj, ohraničíme si svou komunikaci, myšlenkové schopnosti, ale hlavně se sami zříkáme plnějšiho vychutnání si, ocenění a chápání světa, ve kterém žijeme. Učení se dalšího jazyka nám otevírá nové možnosti a dává nám perspektivy, na které bychom možná nikdy jinak nenarazili. Pokud vezmeme v úvahu všechny osobní, profesní, sociální, ale také ekonomické ohledy – osvojování cizích jazyků přináší jednoznačně výhody (Sperandio, 2008, s. 18–20).

K základní vzdělanosti každého národa patří jazyková vybavenost populace. Poznávat jiné národy a jejich jazyky je touhou lidí již odedávna. Už pět tisíc let se lidstvo učí cizí jazyky a zájem o jejich studium v současnosti stále stoupá. Orientace a výběr cizího jazyka vyplývá z potřeb trhu, ekonomiky, kultury či cestovního ruchu. Schopnost cizojazyčné komunikace v globalizujícím se světě se stává významnou složkou lidského kapitálu. Tendence ve světě jasně ukazuje vzestupný charakter v počtu lidí, schopných aktivně participovat ve světě informací v mezinárodním kontextu (Sieglová, 2020, s. 22–23).

Podle výsledků průzkumu Eurobarometru, který se zaměřil speciálně na úroveň znalosti jazyků občanů, se ukázalo, že 9 z 10 obyvatel je přesvědčeno, že schopnost hovořit cizím jazykem je velmi užitečná a pro budoucnost přínosná. Z tohoto výzkumu však zároveň vyplynulo, že pokud šlo o používání cizích jazyků v praxi, byl velký rozdíl mezi snahou a skutečností (iRozhlas.cz, online, 2021-01-07).

Co se týká nejběžnějších cizích jazyků v České republice, nejvíce lidí ovládá na konverzační úrovni angličtinu, němčinu a ruštinu. Zatímco starší generace se umí dorozumět zejména rusky a německy, mladší lidé se orientují výrazně na angličtinu. Nejžádanějším jazykem ze strany zaměstnavatelů zůstává angličtina. Podle průzkumu pracovního portálu se znalost anglického jazyka vyžadovala až 56 procentech pracovních

nabídek a v současnosti je nejvíce žádaná v oblasti ekonomiky, informačních technologií, strojírenství, kultury a cestovního ruchu. Proto se v současnosti klade velký důraz na výuku anglického jazyka v co nejmladším, často již v předškolním věku. Angličtina se stala globálním jazykem, ale nelze tvrdit, že by se tak stalo na základě faktu, že je považována za jednodušší jazyk, protože např. nepoužívá žádné skloňování apod. V minulosti byla totiž za globální jazyk považována i latina, která patřila k nejtěžším jazykům na světě. Druhým nejpožadovanějším cizím jazykem ze strany zaměstnavatelů v České republice je němčina, a to zejména na pozicích v administrativě, IT a obchodu. Na třetím místě skončil ruský jazyk, se kterým se uplatní uchazeči zejména v obchodu, v ekonomii, v administrativě či v oblasti informačních technologií, a to především ve firmách, jejichž sídlo je v zemích bývalého sovětského bloku (Sieglová, 2020, s. 29–30).

I když lidé neovládají konkrétní cizí jazyk, výhodou může být příbuzný jazyk. Pokud je mateřským jazykem čeština, příbuzným slovanským jazykem slovenštinou nebo polštinou se domluvíme také. Jazykové bariéry se prolomí také díky mezinárodním výrazům (taxi, drink apod.) Většina občanů ve zmíněném průzkumu navíc uvedla, že každý v Unii by měl hovořit ještě minimálně jedním cizím jazykem, kromě svého mateřského. Největší výhodou učení nového jazyka vidí většina v možnosti pracovat v zahraničí, a tak získat lepší práci a vyšší výdělek, umět se dorozumět během zahraniční dovolené a kvůli osobnímu uspokojení (Kohonen, 2014, s. 8–11).

Zejména mladší lidé v současnosti ovládají alespoň jeden cizí jazyk na elementární úrovni. Znalost cizích jazyků ale není rozšířena rovnoměrně, naopak rozdílně ve vztahu k některým sociálním kategoriím. Jazykový kurz je možné zvládnout a osvojit si základy angličtiny již za tři měsíce. Nejdůležitější je osobní motivace (Alvarez-Sandoval, 2005, s. 39–41).

V následujícím textu jsou uvedeny důvody, proč bychom se měli učit cizí jazyk, podle různých autorů.

Osvojení globálních znalostí a pochopení souvislostí

Efektivní komunikace a úspěšné vyjednávání se zahraničním partnerem – ať už jde o vyjednávání mírových podmínek, hospodářská, politická, nebo právní témata, komunikace vyžaduje silné pochopení kulturních hodnot a hodnotových struktur, které jsou součástí životních zkušeností zahraničního partnera. Indický duchovní vůdce

Gándhí tvrdil, že žádná kultura nemůže přežít, pokud se pokusí být osamocená. Učení cizího jazyka tedy dává studentovi možnost vstoupit do mentality a chápání jiných kultur. Bez schopnosti komunikace můžeme jen stěží pochopit principy a procesy dané kultury jako takové. V našem světě, kde jsou národy a lidé stále více závislí jeden na druhém (dodávkami zboží či služeb, řešením politických problémů, jakož i zaručením mezinárodní bezpečnosti), je pochopení jiných kultur prvořadé a nejdůležitější. Nedostatek multikulturní citlivosti může vést k nedůvěře a nepochopení a následné neschopnosti spolupracovat, vyjednávat a dojít ke kompromisům, případně dokonce může vést až k ozbrojeným konfliktům (Alvarez-Sandoval, 2005, s. 42–44).

Multikulturní povědomí a chápání však začíná na úrovni jednotlivce, který má dostatečné jazykové vybavení a který tímto zajišťuje průnik jednoho národa či společnosti s vnitřním pohledem do jiných cizojazyčných kultur. Rovněž je schopen chápat cizí zdroje novot a přináší vnitřní přehled a pochopení perspektiv v mezinárodních situacích při dané situaci. Pro přežití v globálním společenství potřebuje každý národ a společenství takové lidi. Každá kompetentní osoba v jiném cizím jazyce přemostňuje propast mezi kulturami, přispívá k mezinárodní diplomacii, podporuje národní bezpečnost a pomáhá vytvářet záruky klidu, stability a míru ve světě a zároveň se může úspěšně angažovat i v mezinárodním obchodě. Globalizace, proměnlivost a moderní technická komunikace nyní přivádějí svět do situací, kdy jsme k sobě stále blíže, což s sebou ještě více přináší požadavek vzájemné úspěšné komunikace i v jiných jazycích. Některé statistiky ukazují, že až 53 % Evropanů je schopno plynule komunikovat ve svém rodném a minimálně ještě v jednom cizím jazyce (Knapp, 2009, s. 26–28).

Zvýšení konkurenceschopnosti zaměstnavatele a podnikatelského potenciálu

Po vstupu České republiky do Evropské unie už fakticky neexistuje čistý „český“ trh. Tak, jak české firmy mohou podnikat v libovolné části Evropské unie, má obdobně kterákoli z firem EU otevřené dveře na trh na území České republiky. Čistě český jazyk bude pravděpodobně dostatečný, pokud budeme podnikat v naší zemi, ale i zde, zejména v hraničních oblastech, už asi budeme muset zohlednit národnostní menšiny a pravděpodobně pro vyšší efektivitu přistoupit k alespoň dvojjazyčnosti. Pokud bychom však chtěli prodávat či nabízet naše produkty či služby i za hranicemi České republiky,

budeme muset chápat psychologii a žebříček hodnot našich zahraničních klientů (Sieglová, 2020, s. 39–42).

Každý, kdo chce být v byznysu úspěšný, se potřebuje naučit, jak obchodovat s jinými kulturami v jejich podmínkách. Je úplně něco jiného obchodovat či podnikat s Francouzem, Němcem, Rusem či Američanem. Společnosti, které plánují rozvíjet byznys v zahraničí, samozřejmě nezbytně potřebují zaměstnance ovládající minimálně dva nebo ještě lépe více jazyků, protože pracovník, který ovládá pouze svůj rodný jazyk, je schopen komunikovat pouze s lidmi, kteří mluví jeho rodným jazykem. Kromě toho byznys představuje nejen sféru zaměstnání, kde jsou nutně potřebné jazykové schopnosti pro spolehlivou a bezpečnou výrobu či servis, ale jsou to i různé vládní, resp. nevládní organizace. Jsou to cestovní kanceláře, technická výroba, komunikační služby, banky, oblast zábavy, vědecký výzkum a množství jiných oblastí, kde všude jsou lidé ovládající cizí jazyky potřební (Alvarez-Sandoval, 2005, s. 45–48).

Ať jsou kariéerní cíle jedince jakékoliv, ovládnutí cizího jazyka určitě nezhorší šanci získat perspektivní zaměstnání. Naopak, díky ovládnutí cizích jazyků se nám otevírají nové možnosti zaměstnání tam, kde to dříve nebylo možné. Pokud se jedinec bude účastnit výběrového řízení a bude soupeřit s podobným kandidátem, tak právě znalost cizího jazyka může znamenat výhodu. A tento jedinec bude mít také možnost očekávat a požadovat vyšší plat (Nakata, 2006, s. 44–45).

Zvýšení bystrosti a způsobilosti i ve vlastním rodném jazyce

Staré slovanské pořekadlo tvrdí, že „kolik řečí umíš – tolikrát jsi člověkem“. Německý básník a prozaik Johann Wolfgang von Goethe prohlásil, že „*ti, kteří nemají žádné povědomí o cizích jazycích, nemají žádné povědomí ani o sobě samých*“ (Knapp, 2009, s. 39).

Výzkumy dokazují, že ovládnutí cizích jazyků podporuje chápání a zvyšuje používání jazyků studenty obecně, a to i v lepším a efektivnějším používání jejich rodného mateřského jazyka. Projevuje se to zlepšením jejich jazykových schopností a dovedností. Studenti cizích jazyků mají větší a širší slovní zásobu i rodného jazyka, projevují jeho lepší chápání a také celkové literární schopnosti. Byly prokázány souvislosti mezi vyššími čtenářskými výsledky a větší pozorností poslechu a paměti ve spojení se studiem cizích jazyků.

Tyto skutečnosti jsou opakovaně potvrzovány i v rámci dosahování pozitivních výsledků při jazykových testech. Je možné dokonce pozorovat význačné zlepšení studijních výsledků s každým doplňujícím rokem studia na středních či vysokých školách při porovnávání vstupních testů (Alvarez-Sandoval, 2005, s. 52–55).

Zlepšení poznávacích (kognitivních) a životních dovedností

Podle bývalého amerického prezidenta Billa Clintona máme v současnosti jasné důkazy o tom, že studium cizích jazyků přináší efekt řetězové reakce a zřetelně pomáhá zlepšovat studijní výsledky i v jiných studijních oblastech. Protože studium cizích jazyků vyžaduje množství dovedností v učení, může zároveň zdokonalovat schopnost jedince vzdělávat se také v jiných oblastech. Žáci, kteří se učili cizí jazyky od malička, prokazují vyšší výsledky i ve čtení, výtvarných pracích nebo v matematice. Lidé studující cizí jazyky projevují vyšší poznávací schopnosti v oblastech, jako jsou vnitřní přizpůsobivost, tvořivost, vyšší princip uvažování (například řešení problémů apod.). Jako doplněk k poznávacím výhodám studium cizích jazyků vede i k získání některých důležitých životních dovedností. Protože studenti cizích jazyků se často musí vyrovnat i s neznámými kulturními představami, jsou následně mnohem lépe vybaveni a připraveni na adaptaci v rychle se měnícím světě. Naučí se také efektivně řešit nové situace, jsou vedeni k větší toleranci a lépe vnímají cizí kultury a zvyky. A proto mají nakonec tito lidé i lepší schopnost chápání a úspěšné komunikace s lidmi s jinými názory (Knapp, 2009, s. 51–52).

Zvýšení šance na přijetí do elitní školy

Většina z vynikajících škol dnes jako podmínku úspěšného zápisu vyžaduje minimálně dva roky studia cizích jazyků na střední škole, nemluvě o studiu na elitní škole v zahraničí. V případě úspěšného absolvování základní školy mají žáci, kteří ovládají cizí jazyky, daleko větší šanci být úspěšní v přijímacích pohovorech na elitní střední školu a později na univerzitu. Na některých univerzitách se již dnes některé přednášky vedou přímo v cizím jazyce. A mnoho humanitních, přírodovědných a sociálních oborů má již dnes přímo v podmínkách studia, že některé předměty jsou vyučovány v cizím jazyce, neboť to může studentovi později pomoci jeho schopnosti a vlastnosti transformovat do konkrétních úspěchů ve svém oboru. Pro ty, kteří plánují pokračovat ve studiu po prvním stupni akademického vzdělání, je ovládání druhého a někdy i třetího jazyka jednoduše

podmínka pro přijetí. Počínaje matematikou přes antropologii, od biologie přes historii umění, ve většině studijních programů nalezneme jasné požadavky i na cizí jazyky. Mimo jiné je to jednoduše z toho důvodu, že většina nejnovějších a důležitých vědeckých poznatků je publikována v učebnicích, resp. profesionálních odborných časopisech v jiném než tuzemském jazyce. A nakonec, pokud škola, kterou si student vybral, přímo nevyžaduje studium cizích jazyků, je to často alespoň doporučeno (Alvarez-Sandoval, 2005, s. 56–59).

Lepší porozumění špičkové literatuře, hudbě, filmům a jiným uměleckým světovým dílům

Thomas Moore, irský básník, satirik a skladatel, prohlásil, že mnohé překrásné zahrady světa, literatura, poezie, ale i výtvarné umění a muzika, různá náboženství, architektura, vše společně zcela jasně nasvědčuje tomu, že lidská duše nemůže vzkvétat osamoceně v zamčené zahradě. Pokud si jedinec nepřeje být v ráji, nejspíš ani není člověkem, a pokud není člověkem, tak nemá duši.

Většina světové literatury a uměleckých děl byla napsána v jiných jazycích, než je ten český. Jejich překlad nikdy nedokáže být takový, jako je originál, a to zejména ve svém obsahu, kráse, stylu a ve své unikátnosti. Mnohé překlady jsou často poznamenány úrovní subjektivního poznání a interpretací překladatele, často jednoduše proto, že některé věci z jednoho jazyka se do jiného jazyka naprosto přesně a správně ani přeložit nedají. Slovní hříčky, metafory, skryté narážky, kulturní pozadí, unikátní výrazová slova s kulturním podtextem a specifické formulace jsou často při překladu z jednoho jazyka do druhého ztraceny. Abychom si mohli zcela vychutnat literární díla, divadla, hudbu a filmy v jiných jazycích, musíme mít možnost přístupu k jejich originálním formám (Kupka, 2012, s. 18–19).

Jednodušší, efektivnější a radostnější cestování

Cestovat dnes po světě je daleko jednodušší než kdysi a je samozřejmé, že cestovat po cizích zemích lze i bez znalosti cizích jazyků. Naše zkušenosti a požitky však budou takovou skutečností silně ovlivněny. Pokud nejsme schopni komunikace v tamní nebo mezinárodně akceptované řeči, nemůžeme zcela prožívat denní život, chápat místní kulturu a komunikovat s lidmi. Jazyková bariéra nám kdekoliv může způsobovat frustraci, a v některých případech dokonce ohrozit náš život. Pokud ovládneme cizí jazyk,

disponujeme určitým komfortem v souvislosti se zařizováním všech svých životních situací, od správného výběru jídla v restauraci přes správné chápání dopravních značek a ohrazení nebo nalezení vhodného ubytování až po schopnost vyjednání si lepší ceny. Téměř všude ve světě lidé oceňují, pokud s nimi mluvíme jejich vlastním jazykem. V takovém případě získáváme úplně jiné zkušenosti a daleko hlubší zážitek. A pokud chceme poznávat cizí země ještě lépe a mimo turistická centra, je znalost jazyka nezbytností. Znalost jazyka nám tedy dává možnost a schopnost vidět a poznat věci tak jako málokterý „běžný“ turista (Nakata, 2006, s. 46–47).

Zvýšení možnosti studovat v zahraničí

Schopnost studovat v zahraničí vyžaduje vždy intenzivní znalost cizího jazyka. Někteří studenti se však často buď mylně domnívají, že jejich schopnosti v cizím jazyce nejsou dostatečné, nebo se naopak přeceňují a myslí si, že to, co vědí, jim stačí. Oba extrémy nejsou žádoucí. Chuť učit se cizí jazyk učiní z jedince velmi dobrého kandidáta na studium v zahraničí. Některé programy dokonce nevyžadují předchozí jazykové schopnosti a zkušenosti a nabízejí okamžité a intenzivní ponoření se do vybraného studia. Jiné programy vyžadují alespoň několik semestrů jazykové přípravy. Při jakémkoliv vybraném studijním zaměření v zahraničí je typické, že pokračuje společně s jazykovým studiem. Výhodou pak je, že studenti ihned po opuštění učebny mohou v praxi okamžitě použít své nově nabyté poznatky, které se právě naučili. Protože se studenti v takových případech mohou soustředit na své vlastní jazykové pokroky v kombinaci s poznatky nové kultury a denními zkušenostmi ve stejném jazyce, obvykle to vede k lepším studijním výsledkům v porovnání s „domácími“ studenty, kteří měli na své škole mnoho jiných zájmů. Pro pokročilé jazykově nadané studenty jsou možnosti ještě větší. Jejich znalosti a schopnosti jim umožňují podílet se na různých programech a integrovat se tak do akademického a sociálního života školy či země, kde studují (Alvarez-Sandoval, 2005, s. 62–66).

Zlepšení chápání sebe sama i lepší porozumění vlastní kultuře

Jedno francouzské přísloví říká, že celá naše zkušenost je postavena na chápání našeho mateřského jazyka a že ten, kdo alespoň jednou byl mimo svůj dům, je chytřejší než ten, který své obydlí nikdy neopustil. Poznání jiných kultur obvykle zlepšuje naše schopnosti zkoumání a díky tomu můžeme lépe ocenit i sami sebe. Poznání cizího jazyka

a kultury nám zajistí unikátní příležitost vidění sama sebe z jiné perspektivy. Některé naše jazykové aspekty, naše životní pohledy a kulturu obvykle akceptujeme bezděčně jako univerzální a nikdy nás možná ani nenapadne se na ně podívat z jiného úhlu, dokud nepoznáme jiné možné cesty a způsoby. Právě kontakt s jiným jazykem, s jinou kulturou nám dává unikátní příležitost vidět tyto věci z jiné perspektivy. Máme při tom šanci podívat se na vlastní existenci s jistým odstupem a vidět naše kulturní zvyky, hodnoty, tradice a normy, ale také náš vlastní osobní systém priorit přes jiné dimenze, zvenku. Naopak omezení se pouze na jeden (mateřský) jazyk a poznání pouze jedné (vlastní) kultury zmenšuje náš svět a zužuje naše možnosti a perspektivy. Multikulturní zkušenosti mají velký vliv na formování naší identity, zvyšují naše sebeobrané schopnosti a umožňují nám plné pochopení životních situací. Tyto schopnosti se bez poznání cizích jazyků a jiných kultur získat jednoduše nedají (Knapp, 2009, s. 58–60).

Poznávání nových lidí a získávání nových přátel

Americký spisovatel Henry Boye prohlásil, že nejdůležitější cesta v našem životě je ta, na které potkáváme nové lidi. Ovládnutí cizích jazyků efektivně zvyšuje množství lidí na světě, s nimiž můžeme komunikovat. Lidé, kteří mluví cizími jazyky, vždy využívají možnost rozšíření si vlastních znalostí o jiných kulturách. Při setkání s výměnnými studenty, ať už to jsou cizinci v naší zemi, nebo my na zahraniční stáži, díky cizím jazykům lépe navážeme kontakty, více porozumíme odlišným kulturám a získáme mnoho cenných zkušeností (Nessel, 2008, s. 12–14).

2 BARIÉRY PŘI NEZNALOSTI JAZYKŮ

Výhody znalosti cizího jazyka jsou očividné. Pokud například člověk pracuje v Německu, studuje ve Francii nebo jede na dovolenou na Kypr, schopnost domluvit se přímo s domácími obyvateli je obrovskou výhodou. Jazyky rozšiřují naše znalosti, otevírají nám nové horizonty a zvyšují zaměstnatelnost (Vysokeskoly.com, online, 2021-02-16).

Potřeba vzdělávání platí ve všech oblastech, ale především v oblasti cizích jazyků. Tento požadavek se u nás zvýšil po revoluci v roce 1989, kdy se po pádu komunismu otevřely hranice, lidé mohli více cestovat a v tuzemsku se začaly zakládat zahraniční společnosti. V současné době není prakticky možné ucházet se o místo nejen v zahraniční, ale mnohdy i české firmě v případě, že člověk neovládá alespoň jeden, případně dva cizí jazyky. Problém s jazykovou vybaveností mají obzvláště starší ročníky, které se povinně učily ve škole především ruštinu. Později se do popředí dostaly zejména dva cizí jazyky, a to anglický a německý. Pokud máme být jako země v kontextu globalizace konkurenceschopní, je nezbytné podporovat výuku cizích jazyků nejen u dětí, ale i u dospělých. Jinými slovy řečeno, pokrok vědy a informačních technologií podněcuje každého jedince, který se chce uplatnit v pracovní či společenské sféře, permanentně prohlubovat, obnovovat a zkvalitňovat své znalosti, vědomosti i schopnosti. Ten, kdo daný pokrok ignoruje, riskuje vyčlenění na okraj společnosti (Sieglová, 2020, s. 44–46).

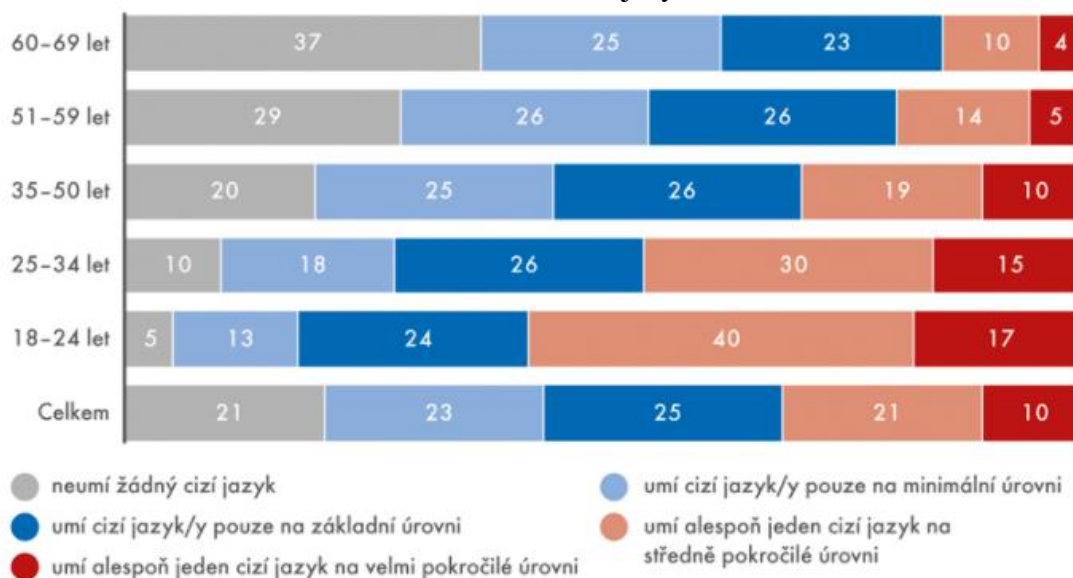
Znalost cizích jazyků je dnes považována za jakýsi standard a komunikace v cizím jazyce se stala jedním z primárních aspektů profesního úspěchu a důležitým životním nástrojem současného světa. Mezi atributy vytvářející podnětné prostředí pro jazykové vzdělávání dospělých zařazujeme volnou dostupnost jazykového vzdělávání, financování výuky cizích jazyků (například podnikové financování), výuku jazyků v průběhu pracovní doby, multikulturní proudy, jakož i samotný výrazný výskyt cizí terminologie a fakt, že cizí jazyk se stal standardním komunikačním jazykem v mnoha odvětvích (Kohonen, 2014, s. 12–15).

Zaměstnavatelé vyžadují na pracovních portálech znalost libovolného cizího jazyka ve většině zveřejněných pracovních nabídek. V České republice se práce bez znalosti cizího jazyka v současné době hledá velmi těžko. Záleží však na pracovní pozici. Dá se říci, že v dnešní době firmy již očekávají více než jen angličtinu. Začíná růst zájem o německy či francouzsky mluvící uchazeče. Na druhou stranu však musíme zmínit, že na trhu se stále může prosadit i šikovný člověk, který neovládá žádný cizí jazyk, jde však jen o výjimečné situace (Sperandio, 2008, s. 20–24).

Závěrem této kapitoly se pokusíme shrnout nejdůležitější bariéry, s nimiž se potýká člověk, který neovládá žádný cizí jazyk:

- nepochopení toho, co chce cizinec říci, a ztracený čas věnovaný nápravě „škod“,
- ztížená výchozí pozice na trhu práce (uchazeč o zaměstnání),
- omezené možnosti cestování, turisté jsou často odkázáni na služby cestovních kanceláří,
- ztížená možnost studovat v zahraničí,
- ztížená schopnost pochopení mentality, principů a procesů jiných kultur,
- z pohledu podnikatele problematické navozování obchodních příležitostí s cizími zeměmi.

Graf 1: Znalost cizích jazyků

Zdroj: Úroveň znalosti cizích jazyků věkových kategorií v roce 2016 (v %), online, 2021-01-30

3 JAZYKOVÁ POLITIKA

3.1 Vzdělávací politika

Úvahy o celoživotním vzdělávání a učení nejsou nové. Jejich vznik je datován rozdílně. Prvotní představy podle Beneše v publikaci (Veteška, Vacínová, 2011, s. 43) bezpochyby sahají do antiky a židovské kultury, nalézáme je ale i v neevropských kulturách a filozofiích. Obnoveny byly v renesanci, humanismu a osvícenství. Určitý vrchol představuje dílo J. A. Komenského, který spojil filozofické představy s pedagogikou a didaktikou. Za zakladatele moderního pojetí celoživotního vzdělávání mohou být považováni Eduard Lindeman a Basil Yeaxlee. Jejich stěžejní názory se dají shrnout tak, že učení představuje integrální součást života, proto je i vzdělávání nikdy nekončícím procesem. Na celoživotním vzdělávání se musí podílet vzdělávací systém a vzdělávací politika. Všechny zainteresované subjekty, profesní svazy, odbory, církve, komunity atd. musí podporovat a nabízet vzdělávání svým členům.

Kalous v publikaci (Vyhnánková, 2007, s. 13) definoval vzdělávací politiky jako *„principy, priority a metody rozhodování vztahující se k uplatňování společenského vlivu na vzdělávání. Toto rozhodování se týká stanovení strategických záměrů rozvoje vzdělávání, legislativního rámce činnosti vzdělávacích a vzdělávaných subjektů a způsobů jejich kontroly“*.

Role státu při vývoji vzdělávání dospělých je nejednoznačná a sama podléhá změnám. Rostoucí význam vzdělávání dospělých vyžaduje vytvoření určitého regulačního rámce, na jehož vzniku se má spolupodílet i stát (Beneš, 2008, s. 111–115).

Hodnota a prestiž vzdělání roste. Stále více lidí cítí potřebu participovat na dalším vzdělávání. Vzdělávání dospělých se stalo součástí personální politiky v organizacích. Výrazně se posouvá těžiště vzdělávání dospělých od zájmového a všeobecného ke vzdělávání zaměřenému na získání profesních kvalifikací a kompetencí. V dnešní době je výrazný zájem o vzdělávání jazyků v dospělosti. Přestává platit představa, že vzdělávání dospělých zabezpečuje sociální politika státu, roste trh vzdělávacích komerčních nabídek, průmyslu volného času a komerční kultury. Myšlenka celoživotního

vzdělávání a učení není nová, v současnosti ovšem existuje politická snaha ji realizovat (Beneš, 2008, s. 27–28).

Pojem vzdělávací politika se uplatňuje ve dvou rovinách:

- Vědní disciplína, která zkoumá kontexty, procesy a aktéry řízení vzdělávací soustavy. Rozvíjí se intenzivně od druhé poloviny 20. století a již od svého počátku je pojímána jako věda praktická, aplikovaná, s cílem zkoumat vývoj a stav fungování vzdělávací soustavy a zároveň vytvářet poznatky využitelné v politické praxi.
- Politická, sociální a ekonomická praxe, tedy samotný proces řízení vzdělávací soustavy (Vyhnánková, 2007, s. 13–15).

3.2 Jazyková politika České republiky

Tak jako v jiných oblastech neexistuje ani v jazykovém vzdělávání u nás žádná ucelená politika nebo komplexní systém. Za hlavní regulátory jsou považovány tržní mechanismy, pouze realizace jazykového vzdělávání ve formálním školském prostředí spadá pod pravomoc MŠMT. Na trhu jinak působí velké množství převážně soukromých jazykových škol různého zaměření i kvality. Problémem, na který se často poukazuje, je minimální vzájemná spolupráce těchto institucí i neprůchodnost mezi jednotlivými sektory a oblastmi. Zcela samostatnou otázkou je úloha masových médií (problém dabingu v kinech a TV a přechodu na využívání titulků, aby měl divák možnost poslouchat originální jazyk). Nenahraditelnou roli hrají v jazykovém vzdělávání zahraniční instituty (Šerák, 2009, s. 174).

Vláda v prosinci 2005 schválila Národní plán výuky cizích jazyků na období 2005–2008. Prioritou na všech vstupních vzdělávání se stala výuka anglického jazyka jako klíčového nástroje globální komunikace. Angličtina byla prvním cizím jazykem, podle Tematické zprávy České školní inspekce se ve školním roce 2007/2008 ve 42 % základních škol vyučoval pouze jeden cizí jazyk, výuku dalších jazyků školy rozšiřovaly v rámci volitelné výuky a zájmových kroužků. V již zmíněném roce byl podíl učitelů s vysokoškolskou přípravou pro výuku angličtiny jen 23 % (Janíková a kol., 2011, s. 136).

O dvojjazyčnosti, či dokonce vícejazyčnosti se však v naprosté většině škol nedá hovořit, a to z důvodu přetrvávajícího nedostatku erudovaných vyučujících cizích jazyků především na základních školách, o předškolním vzdělávání ani nemluvě. Mezi další důvody patří nízká úroveň znalosti cizích jazyků učitelů ostatních oborů či předmětů, všeobecná absence cizojazyčných asistentů či vychovatelů, různá úroveň jazykových znalostí žáků v jedné skupině. Rámcové vzdělávací programy by teoreticky měly zajišťovat kontinuálnost výuky cizího jazyka podle skutečné úrovně žákem či studentem dosažených jazykových dovedností od počáteční rané fáze minimálně až k maturitě. Praxe však bývá jiná: při přechodu na další stupeň vzdělávání mnozí žáci, především ti jazykově lépe vybavení, často opakují již zvládnuté učivo, výuka se pro ně stává neefektivní, dochází ke stagnaci či dokonce regresi jejich znalostí a opadáva jejich motivace (msmt.cz, online, 2021-01-30).

Otázka volby metod a forem výuky druhého, případně dalšího cizího jazyka se jeví v českém školství jako něco, co by mělo jít samo sebou. Není tomu tak. Učitelé druhého cizího jazyka nebojují jenom s nízkou hodinovou dotací pro tento předmět a malou motivovaností žáků, ale také s problematikou či specifičností výuky druhého či dalšího cizího jazyka v prostředí neumožňujícím bilingvismus či alespoň využívání metody integrované výuky cizího jazyka a odborného předmětu. Navíc u nás chybí spolehlivý a rozsáhlejší výzkum v oblasti cizojazyčné lingvistiky zaměřený na možnosti propojení výuky prvního cizího jazyka s výukou dalších cizích jazyků (vícejazyčná kurikula), kdy by měl být žák již při učení se prvnímu cizímu jazyku konfrontován s vícejazyčnou realitou a jazykovými strukturami a analogiemi či odlišnostmi jiných cizích jazyků. Lingvistické výzkumy v této oblasti jsou v některých evropských zemích prováděny již několik desetiletí a k dispozici jsou také mnohé příklady z praxe, které by mohly sloužit jako návod pro vytvoření konceptu vícejazyčnosti na českých školách (msmt.cz, online, 2021-01-30).

3.3 Jazyková politika EU

Dobré znalosti cizích jazyků jsou v dnešním globalizovaném světě důležitou podmínkou bezproblémového vzájemného soužití a vzájemné komunikace. Jazyková politika státu už není jen věcí příslušné vlády a ministerstva. Uznání a podpory se cizím jazykům dostává i od nejvyšších evropských orgánů: Rady Evropy a Evropské komise. V roce 2002 uskutečnily hlavy státu a vlád Evropské unie zasedání, aby se děti již od útlého věku učily nejméně dvěma cizím jazykům. V roce 2005 požádala Rada Evropy členské státy, aby přijaly akční plány na podporu mnohojazyčnosti. Evropská komise přijala Novou rámcovou strategii pro mnohojazyčnost:

- Každý občan by měl mít možnost v patřičné míře komunikovat.
- Každý občan by měl mít přístup k patřičnému jazykovému vzdělání nebo k dalším prostředkům usnadňujícím komunikaci.
- Každému občanu, i tomu, který není schopen naučit se cizím jazykům, by měly být poskytnuty dostatečné technické komunikační prostředky, které mu umožní přístup k mnohojazyčnému prostředí (Janíková a kol., 2011, s. 134).

Evropská komise ve svém sdělení ze září 2008 Mnohojazyčnost – přínos pro Evropu i společný závazek reaguje na rychlé změny, které přinášejí globalizace, technologický pokrok, stárnutí obyvatelstva a rostoucí mobilita Evropanů. Upozorňuje, že v důsledku těchto i jiných faktorů získává život Evropanů mezinárodní a mnohojazyčný charakter. Mnohojazyčností se podle Evropské komise rozumí jak schopnost jednotlivce používat několik jazyků, tak i soužití různých jazykových společenství v jedné zeměpisné oblasti (Janíková a kol., 2011, s. 134–135).

V rámci svého úsilí o podporu mobility a mezikulturního porozumění označila Evropská unie studium jazyků za důležitou prioritu a financuje v této oblasti mnoho programů a projektů. Mnohojazyčnost je z hlediska EU důležitým prvkem evropské konkurenceschopnosti. Jedním z cílů jazykové politiky EU tudíž je, aby každý evropský občan kromě svého mateřského jazyka ovládal dva další jazyky (europarl.europa.eu, online, cit 2021-01-30).

Jazyková politika EU se zakládá na respektování jazykové rozmanitosti ve všech členských státech a na vytvoření mezikulturního dialogu napříč EU. Aby se vzájemný

respekt převedl do praxe, podporuje EU výuku a studium cizích jazyků a mobilitu všech občanů prostřednictvím programů věnovaných vzdělávání a odborné přípravě. Znalost cizího jazyka je považována za jednu ze základních dovedností, kterou si musí každý občan EU osvojit, chce-li rozšířit své studijní a pracovní možnosti. EU také spolupracuje s členskými státy na ochraně menšin na základě Evropské charty regionálních či menšinových jazyků Rady Evropy (europarl.europa.eu, online, cit 2021-01-30).

Na základě cíle „mateřský jazyk plus dva cizí jazyky“ by si měl každý občan vybrat jeden jazyk pro mezinárodní komunikaci a kromě toho by měl mít možnost učit se tzv. osobní adoptivní jazyk. Tento jazyk by se neměl učit pouze formou studia gramatických pravidel, ale také formou důkladného seznámení s kulturou, literaturou, dějinami a lidmi, kteří jazykem hovoří. Jedinec by měl mluvit několika jazyky, ale není nutné, aby je ovládal na úrovni rodilého mluvčího. Vzájemné propojení všech cílů výuky a dosažení synergických účinku ve výuce různých cizích jazyků je základním předpokladem úspěchu (Janíková a kol., 2011, s. 135).

4 PODNIKOVÉ VZDĚLÁVÁNÍ

Podnikové (firemní) vzdělávání je jedním z nejrozšířenějších druhů neformálního učení a vzdělávání dospělých. Tento zájem je vyvolán tím, že podnikové vzdělávání je úzce provázáno se sférou ekonomiky, zaměstnanosti a kvalifikací (Průcha, 2014, s. 79).

Dle Tureckiové v publikaci (Průcha, 2014, s. 80) podnikové (firemní) vzdělávání je souhrn vzdělávacích aktivit zajišťovaných podnikem se záměrem doplnit (rozšířit, prohloubit, zvýšit) nebo změnit kvalifikační strukturu pracovníků a odstranit tak rozdíl mezi aktuální (subjektivní) kvalifikací pracovníků a požadavky, které na ně klade výkon pracovních činností (objektivní kvalifikace).

Palán (2002, s. 86) definuje podnikové vzdělávání jako „vzdělávací proces organizovaný podnikem“, a to systematický proces změny pracovního chování, úrovně znalostí a dovedností včetně motivace zaměstnanců organizace“. Jeho formy souvisí s rozdělením na učení formální, neformální a informální.

Je pravděpodobné, že v podnicích probíhá především učení neformální (jako interní vzdělávání mimo pracoviště) a informální (jako interní vzdělávání na pracovišti), tzn. spontánně probíhající učení, které nemusí být záměrné a je přirozeným doprovodným znakem každodenního života. Učení skrze pracoviště odkazuje na příležitost k učení, ke které mají pracovníci přístup díky svému vztahu k zaměstnavateli, př. přes zaměstnanecké benefity nebo jako podmínka členství v profesní organizaci. Nemusí se jednat o učení pro současnou práci, ale také pro vlastní rozvoj a budoucí zaměstnatelnost (Benkeová, Novotný, 2009, s. 22).

Jazykové vzdělávání v podnikovém vzdělávání

Pro námi sledovaný kontext edukace dospělých v České republice je možné vymezit jako rozhodující podnikové (firemní vzdělávání), které lze definovat jako souhrn vzdělávacích aktivit zajišťovaných pracovní organizací se záměrem doplnit nebo změnit strukturu kompetencí pracovníků a odstranit tak obvykle negativní rozdíl mezi aktuální a požadovanou mírou rozvoje jejich kompetencí (Veteška, Vacínová, 2011, s. 158).

Zjišťování vzdělávacích potřeb v podnicích se věnoval i Průcha v publikaci (Průcha, 2014, s. 40-41), přičemž šetření zahrnovalo pracovníky středního a nižšího managementu, se silným zastoupením obchodních profesí. Hlavní zjištění jsou následující:

- znalost cizího jazyka považují pro výkon své profese za vysoce potřebnou,
- používání angličtiny a němčiny v rámci profese denně až několikrát měsíčně,
- nejčastější využití jazyka je v písemném vyřizování obchodní korespondence, ústní komunikace prostřednictvím telefonu a porozumění cizojazyčné dokumentaci,
- většina pracovníků preferovala jazykové firemní kurzy.

Na trhu existuje řada institucí a vzdělávacích firem, které nabízí jazykové podnikové (firemní) vzdělávání. Je důležité si určit, koho je třeba pravidelně vzdělávat a koho naopak potřebujete vzdělat v časovém horizontu. Vzdělávání je investice. Firma investuje finance a zaměstnanec svůj čas. Efektivní je zvolit střednědobý a intenzivní kurz. Kurz může být zaměřen na procvičení komunikační dovednosti, rozšíření aktivní slovní zásoby v určité oblasti nebo upevnění gramatických jevů. Nebo se může týkat některé z pracovních dovedností, např. komunikace přes e-mail či po telefonu; umět reagovat, oponovat a vyjádřit svůj názor na poradách vedených v cizím jazyce; nebo konkrétní měkké dovednosti, jako jsou např. prezentační dovednosti, dávání a přijímání zpětné vazby, týmová spolupráce, efektivní komunikace apod. (hrnews.cz, online, 2021-02-16).

K určení potřeby v rámci jazykového vzdělávání je potřeba znát kompetence a kvalifikaci pracovníků. Dle Vetešky (2016, s. 120) se základní cyklus formování profesních kompetencí a kvalifikací pracovníků v rámci systematického vzdělávání a rozvoje skládá ze čtyř fází:

1. identifikace potřeb vzdělávání a rozvoje,
2. plánování vzdělávání a rozvoje pracovníků (příp. učení jedince),
3. realizace vzdělávacího a rozvojového programu,
4. vyhodnocení efektů vzdělávání a učení pracovníků, včetně vyhodnocení vzdělávacího programu.

Účast na dalším vzdělávání je závislá i na věku. Ve středním věku, po dosažení přibližně čtyřiceti let, se může skutečně měnit názor na zaměstnání a na další vzdělávání. Jde o období, ve kterém v stabilizovaných hospodářstvích dosahují lidé stádia, kdy je rozhodnuto, zda je čeká další kariéra, nebo zda začíná dlouhodobé období stagnace. Charakter vykonávané práce ovlivňuje jako socializační instance i rozvoj schopností, motivace a orientace člověka (Beneš, 2008, s. 122).

Rozhodnutí o intenzitě a délce vzdělávání může zaměstnavatel učinit až po výběru vzdělávací instituce, provedení vstupního testování a konzultaci s tímto partnerem. Důležité je vybrat vhodného vzdělávacího partnera ke spolupráci. Při výběru žádající firma zjišťuje, jak daná instituce provádí vstupní testování, jakou strukturu má lektorský tým, jak je kontrolována kvalita lekcí a lektorů, jak je daný dodavatel vzdělává a v neposlední řadě kdo připravuje a průběžně kontroluje metodický plán výuky, vzdělávací cíle a testování. Pokud chce zaměstnavatel výsledky, měl by vzdělávací instituci vybírat na základě těchto faktorů, nikoli pouze na základě ceny za hodinu (hrnews.cz, online, 2021-02-16).

Dnešní trh nabízí mnoho variant jazykového vzdělávání, jak již bylo zmíněno v druhém odstavci. Většina institucí potřebuje znát představu typu programu (individuální, nebo skupinová výuka), výběr jazyka, délku výukové lekce, intenzitu (kolikrát týdně, měsíčně atd.), jazykovou úroveň klientů (většinou sami provedou rozřazovací testy), místo výuky (zda klienti budou navštěvovat danou instituci, nebo budou lektoři navštěvovat klienty), aby mohla vypracovat cenovou nabídku. Většina institucí a firem má učební materiály zahrnuté v ceně nabídky, ale záleží na domluvě (Berlitz, 2021). Konkrétní podoba firemního vzdělávání je pochopitelně ovlivňována

nejenom vnitřní situací v organizaci (strategie a politiky organizace, včetně případné strategie a koncepce firemního vzdělávání, další organizační a pracovní podmínky), ale také vnějším prostředím organizace. Z hlediska obecné strukturace firemního vzdělávání je tento vzdělávací segment v České republice nejvýznamněji ovlivňován prostředím ekonomickým a legislativním a zahrnuje především následující typy vzdělávacích aktivit:

- vzdělávání členů organizace v rámci procesu orientace a sociální i pracovní adaptace na organizaci, pracoviště i práci,
- normativní vzdělávání (vymezení právně jako povinné),
- doplňování kvalifikace,
- změna kvalifikace,
- individuální rozvoj pracovníků,
- ostatní vzdělávací akce (Veteška, Vacínová, 2011, s. 151–163).

Využití blended learning v podnikovém vzdělávání

Nejprve vysvětlíme pojem e-learning, který je s blended learning úzce spjatý. Pojem e-learning je v současné době poměrně často používán v různých oblastech vzdělávání, používá se u nás v anglické podobě nebo v překladu jako elektronické učení/vzdělávání. Označuje různé druhy učení podporovaného počítačem se softwarem a prohlížečem, který umožňuje pracovat v síti, zpravidla s využitím moderních technologických prostředků (Eger, 2010, s. 83).

Podle Bendové (2008, s. 38) můžeme blended learning označit za jednu z forem elektronicky podporované výuky vycházející z e-learningu, využívá totiž osvědčených výhod e-learningu, které však navíc rozšiřuje o silné stránky tradiční výuky. Jde tedy o propojení složek prezenční formy, online výuky a mnohdy i distanční výuky. Blended learning tak představuje aktivní podporu studia. Koncept systematicky spojuje efektivitu a flexibilitu elektronických forem výuky se sociálními aspekty kolaborativního učení.

Slovo „blended“ znamená v angličtině „smíchaný“, nevědecky bychom tedy mohli říci, že se v případě metody blended learning jedná o jakousi „směsici“ vybraných nejlepších komponent prezenční (distanční) výuky a online výuky, po jejichž smíchání vznikne substance ještě vyšší kvality (Bendová, 2008, s. 38–39).

Existuje celá řada možností, jak zprostředkovat přístupy k učení dospělých právě prostřednictvím blended learningu pomocí různých typů vzdělávacích akcí, kterými se rozumí široký obsah aktivit, od formálních kurzů ke strukturovaným pracovním aktivitám s cílem poskytnout kombinaci příležitostí k učení, které budou vyhovovat vzdělávacím potřebám a stylů učení jednotlivců. Blended learning je možné považovat za nástroj optimalizace a zároveň indikátor úrovně rozvoje firemního vzdělávání směřující od unifikovaných aktivit k individualizaci a zlepšení efektivity a kvality (Veteška, 2016, s. 204).

Někteří autoři při definování blended learningu příhodně uvádějí, že se jedná o „starého přítele v novém hávu“. Kromě využití informačních a komunikačních technologií se jedná o vhodné kombinace, které vedou k dosažení jednotlivých cílů vzdělávání. Mezi efektivní kombinace patří například:

- workshopy a semináře ve spojení např. s telekonferencí,
- tradiční kurzy, které využívají propojení se sociálními sítěmi (Myspace, Facebook atd.) a profesními portály pro podporu dialogu mezi účastníky, s důrazem na vzájemnou výměnu zkušeností a poznatků,
- semináře doplněné připraveným nebo živým (aktuálně probíhajícím) video-televizním vysíláním (Veteška, Vacínová, 2011, s. 152).

5 JAZYKOVÉ VZDĚLÁVÁNÍ

5.1 Lektor

Vzdělavatel dospělých působící v oblasti dalšího vzdělávání je nejčastěji nazýván lektor. Podstatou této profese je vedení vzdělávacího procesu v různých odborných oblastech. Pojem lektor se začal používat po druhé světové válce ve snaze odlišit školní vzdělávání od mimoškolního (neformálního) (Veteška, 2016, s. 182).

S označením lektor se setkáváme i v rámci vysokých škol. Jako lektor může být označen akademický pracovník, jenž působí na akademické půdě a podílí se na realizaci pedagogické činnosti (Veteška, 2016, s. 183).

Palán (2002, s. 84–218) zmiňuje i další používané pojmy:

Konzultant = poradce, odborník, který poskytuje návod k učení, vysvětlení látky či odborné stanovisko v konkrétních otázkách.

Kouč = vzdělavatel, který je zaměřen na usměrňování pracovního výkonu, jednání a chování lidí, v bezprostřední spolupráci a komunikaci s účastníkem.

Mentor = školitel, který pracuje s účastníkem v rámci vzdělávání na pracovišti. Radí mu, motivuje a předává mu svoje zkušenosti.

Moderátor = vzdělavatel dospělých, který pracuje převážně moderační metodou a zaměřuje se na týmovou práci účastníků.

Tutor = poradce, pomocník účastníka zejména v distančním či kombinovaném vzdělávání. Pracuje s účastníky individuálně či v malých skupinkách.

Instruktor = odborný školitel, který vede praktický výcvik zaměřený na osvojení intelektuálních motorických a senzomotorických dovedností a profesních návyků.

Významné jsou hodnoty lektora, uvedeme si tři příklady dle Medlíkové (2010, s. 29):

Jak se chová čitelný lektor? Uvádí zdroje, z nichž čerpal a chová se podle principů.

Jak se chová kompetentní lektor? Přijímá pouze zakázku, na kterou stačí, má zkušenosti, umí učit, střídá techniky a způsoby práce s lidmi.

Jak se chová zodpovědný lektor? Používá zpětnou vazbu, upravuje podle jejích výsledků svou práci, přizpůsobuje téma potřebám skupiny.

Jak se chová lektor projevující zájem? Ptá se, diskutuje a podporuje diskusi, před vzdělávací akcí si zjistí podrobné informace o skupině, jednotlivcích atd., používá neverbální projev zájmu.

Dle Mužika (2010, s. 226) u nás v současnosti není k dispozici rozsáhlejší reprezentativní výzkum lektorských kompetencí. Převažuje snaha lektorské kompetence poznávat a trénovat v kurzech s cílem vytvořit předpoklady pro úspěch lektorů ve výukovém procesu.

Příklady zjištěných kompetencí (Mužik, 2010, s. 227):

- schopnost zaujmout,
- schopnost formulovat,
- schopnost sdělit informace,
- dramatičnost projevu,
- sebevzdělávání,
- argumentace příklady,
- schopnost improvizace,
- umění udržet kontakt s lidmi,
- ovládání didaktické techniky.

Lektor učí a předává teoretické znalosti a případně i praktické dovednosti podle domluvené zakázky. Očekává se u něho vysokoškolské vzdělání a znalost andragogiky. Rovněž se od lektora čeká všeobecný přehled a schopnost širšího vnímání celé problematiky, často jde o lidi znalé více oborů. Někdy lektor pouze přednáší, jindy je součástí zakázky i praktický trénink. Lidé si vybírají lektora na základě jeho odborné zdatnosti a také proto, jak s nimi dokáže „souznít“ – jestli je skutečně vidí a vnímá, zda s nimi dokáže posedět a povídat si, jak jim naslouchá. „Člověčina“ je půlka lektorovy práce. Klient očekává od lektora kompetentní osobu, ideálně s praxí, se schopností zaujmout lidi a naučit je potřebné penzum znalostí či dovedností a navíc – osobnost (Medlíková, 2010, s. 14–60).

V současné době se lektori nejčastěji specializují na konkrétní profesní (odbornou) problematiku nebo část společenské či kulturní reality (jazykový lektor). Základní požadavky na kvalifikační a pedagogicko-andragogické vzdělání jsou definovány v Národní soustavě kvalifikací v profesní kvalifikaci (lektor dalšího vzdělání) (Průcha, Veteška, 2012, s. 162).

5.2 Metody a cíle jazykového vzdělávání

Metody mohou být různorodé, se zaměřením na různé jazykové dovednosti. Nelze určit dokonalou a nejefektivnější metodu. Při výběru metody pro jazykové vzdělávání by měla být zohledněna aktuální úroveň studenta, jeho potřeby a edukační záměr (hrnews.cz, online, 2021-02-16).

Ať už chceme studovat jako samoukové, nebo studenti v kurzech, metod se nabízí více než dost. **Zmíníme metody dle Kupky** (2012, s. 42–43):

- Dar obrazotvornosti – příkladem může být učení spojení a cup of tea (šálek čaje), měli bychom se snažit do nejmenších podrobností napodobit výslovnost a rytmus řeči originálního vzoru (poslouchané z nahrávky) a zároveň do práce zapojit i ostatní smysly.
- Mnemotechnika a obrazotvornost – jde o tzv. metodu klíčového slova, která je určena k pasivnímu osvojení cizích slovíček. Na počátku slyšíme cizí slovo, na konci se nám vybaví význam v rodném jazyce, signalizovaný obrazem, scénou.
- Cvičení s fantazií – tuto metodu je potřeba osvojit si, nacvičit a používat. Až bude naše fantazie schopna vytvářet dostatečně rozvinuté asociace, bude nám k zafixování jednoho slovíčka stačit několik sekund.

Nabízí se i alternativní metody, které přinesly do výuky nové prvky, postupy a prostředky vedoucí k rychlejšímu nabytí jazyka, upevnění jeho znalostí a rozvinutí dovedností, na které klasická metoda nekladla takový důraz; například na plynulost mluveného projevu a schopnost rychle reagovat v cizím jazyce. Řada alternativních metod již neexistuje v čisté podobě z doby svého vzniku, ale integrovaly do sebe přístupy dalších výukových metod, poznatky z psychologie, neurovědy a lingvistiky (jazyky.com, online, 2021-02-16).

Příklad alternativních metod:

- Přímá metoda – její hlavní zásadou bylo nahrazení psané formy mluvenou. Ústní projev se dostává do popředí a stává se tak opakem metody gramaticko-překladové.
- Sugestopedická metoda superlearning – celý proces probíhá na základě sugestivního působení, konkrétně působení uměleckého díla, nejčastěji hudby, do které lektor s pomocí intonace hlasu předčítá citově zabarvený učební text a autoritativně řídí celou aktivitu.
- Hypnopédie – také probíhá na principu sugesce nebo vsugerování, a to ve stavu hypnotického spánku.
- Metoda přirozeného přístupu – osvojování jazyka probíhá způsobem, jakým si děti osvojují svůj mateřský jazyk. Tedy přirozenou interakcí, komunikací a nápodobou. Není zde použit gramatický výklad ani opravování chyb studentů (jazyky.com, online, 2021-02-16).

Klasické výukové metody dle Maňáka a Švece (2003, s. 5–6):

- Metody slovní – vyprávění, vysvětlování, přednáška, práce s textem a rozhovor.
- Metody názorně demonstrační – předvádění a pozorování, práce s obrazem a instruktáž.
- Metody dovednostně praktické – vytváření dovedností, napodobování, manipulování a produkční metody.
- Aktivizující výukové metody – jako jsou metody diskusní, metody řešení problémů, metody situační, metody inscenační a didaktické hry.
- Komplexní výukové metody – frontální výuka, skupinová a kooperativní výuka, partnerská výuka, brainstorming, projektová výuka aj.

Kabelová a satelitní televize, mobilní telefony, DVD přehrávače, MP3 přehrávače, stále dokonalejší počítače. A horké novinky, které včerejší řešení činí zastaralými. To vše mění náš životní styl. Mění se i způsob studia jazyků. Styk s jazyky se stal zajímavějším a účinnějším díky novým médiím. Na druhé straně principy efektivního studia zůstaly stejné. Díky technice je však snazší je dodržovat (Kupka, 2012, s. 108–115).

Cíle jazykového vzdělávání

Předpokládáme, že hlavním cílem výchovy a vzdělávání má být všestranně a harmonicky rozvinutá osobnost, relativně samostatná, přesto však plně zapojená do společenských vztahů. Rozlišujeme přitom cíle poznávací, dovednostní a hodnotové. V zájmovém vzdělávání se také často mluví o výchově ve volném čase, pro volný čas a volným časem. Smyslem je především vyčerpání plného potenciálu volného času, který se tak zařazuje do celoživotního edukativního a socializačního procesu (Šerák, 2009, s. 54).

Je třeba vyzdvihnout fakt, že v České republice se v rámci konceptu celoživotního učení se cizím jazykům nabízí široké možnosti pro všechny věkové i profesní skupiny v podobě formální, neformální i informální. Za podstatnou kategorii vzdělávání dospělých považujeme výukový cíl. Cíle vypovídají o tom, čeho chce vzdělavatel (lektor) dosáhnout, dávají výuce řád, rozhodují o rozsahu a uspořádání učiva, pomáhají zvolit optimální formy, metody vzdělávání i adekvátní ohodnocení. V každé skupině se prolínají individuální a skupinové cíle. Individuální cíle jsou motivovány snahou o osobní rozvoj, prospěch a uplatnění (Veteška, Vacínová, 2011, s. 86).

Cílem jazykového vzdělávání může být rozvíjení vědomostí, dovedností a návyků uplatnitelných samostatně jako součást všeobecného vzdělání. Může jít o osobní rozvoj a zájem, ale také o možnost profesního růstu (Veteška, Vacínová, 2011, s. 87).

Cílem ve vzdělávání dospělých může být představa o zamýšlené změně, které má být u účastníků vzdělávání dosaženo, ať již jde o získání nových dovedností, či vědomostí. V podnikovém vzdělávání se cíle vzdělávání odvíjejí od cílů rozvoje lidských zdrojů a souvisejí se zaměřením a strategií organizace (Průcha, Veteška, 2012, s. 55).

Dle tracktest.eu (online, 2021-02_16) jsou jazykové úrovně, které definuje univerzální Společný evropský referenční rámec (SEER), dokument Rady Evropy (anglicky CEFR, Common European Framework of Reference for Languages), následující:

- Angličtina základy (stupně A1, A2):
 - A1 (Úplný začátečník, Beginner),
 - A2 (Začátečník, Elementary),
- Samostatný uživatel angličtiny (B1, B2):
 - B1 (Mírně pokročilý, Intermediate English),
 - B2 (Středně pokročilý, Upper-Intermediate English),
- Znalost angličtiny expert (C1, C2):
 - C1 (Pokročilý, Advanced English),
 - C2 (Expert, Proficiency English).

Možnosti zakončení a získání osvědčení znalosti jazyka: Cambridge ESOL, IELTS a TOEFL.

5.3 Přizpůsobování a motivace dospělých

Přizpůsobování

Vznik vzdělávání dospělých je reakcí na historické a společenské změny moderních společností. V různých epochách a společenských podmínkách se názory na význam a úlohu vzdělávání dospělých mění. Člověk, i dospělý, se vždy učil, protože musel reagovat jak na své vlastní biografické a vývojové změny, tak i na měnící se společenské situace. Největší nutnost učení vzniká vždy v období společenských změn a krizí (Beneš, 2008, s. 19).

V dospělém věku je více komplexity a dospělý člověk se setkává s konflikty, pro jejichž řešení si v mládí nemohl vypracovat schémata. Učí se dalším způsobům odstraňování konfliktů: vyhnout se situaci, odporovat, vytvářet kompromisy, zařadit konfliktující alternativy časově po sobě. Zdrojem konfliktů může být i sama osobnost dospělého, jde o následné skupiny příčin: nedostatky v charakterových vlastnostech, nedostatky v technikách a návycích v zacházení s problémy, nedostatečná orientace v náladách a postojích okolí (Veteška, Vacínová, 2011, s. 79–80).

Věnuje-li se člověk vlastnímu rozvoji, přináší to však nepochybně užitek nejen jemu samému, ale i jeho okolí. Může na něj působit, ovlivňovat a kultivovat je poté, co kultivoval a obohatil sám sebe o nové znalosti, dovednosti a postoje. Při učebních aktivitách se člověk zdokonaluje ve vykonávání své profese, čímž obohacuje nejen sám sebe, ale také svého zaměstnavatele, protože dosahuje v práci lepších výsledků a lépe se přizpůsobuje (Vyhnánková, 2007, s. 98–105).

Složité problémy s přizpůsobením se vyskytují u starších dospělých. Jejich stereotypy jsou fixovány, ulpívají na svých názorech a návycích. Starší dospělí mívají strach z rizika, méně nadšení a zájmu, motivy mladšího věku ztrácejí na přitažlivosti, neočekávanost a síla podnětů může působit rušivě. Soudí se, že starší dospělí používají následující základní strategie přizpůsobení: konstruktivnost, závislost, obranný postoj, nepřátelství, nenávisť vůči sobě. Rozhodující pro míru energie a připravenost k učení je motivace (Veteška, Vacínová, 2011, s. 79–80).

Motivace

Na úspěšném studiu jazyka se nejvíce podílejí tři faktory: motivace, schopnosti a inteligence. Většinu schopností potřebných ke studiu jazyka je možné pravidelným studiem získat a rozvinout (Kupka, 2012, s. 77–85).

Motivace dospělých k učení je vnitřní psychickou pohnutkou, důvodem, rozhodnutím, které může vést k jejich participaci v některé formě vzdělávání. Podle psychologického výkladu je motivace vyvolávána určitou potřebou subjektu, jež reguluje jeho jednání k naplnění této potřeby. Může to být u jednotlivce například výkonová potřeba, tj. potřeba být úspěšný, kompetentní, být uznávaný v nějaké činnosti apod. (Průcha, 2014, s. 33).

Z hlediska efektivity vzdělávání dospělých se mnohdy považuje za rozhodující faktor úspěšného vzdělávání síla a zaměření motivů účastníka, tedy pohnutek jeho jednání a prožívání. Dá se vycházet z toho, že se potenciálně může, a v dnešní době musí, učit a vzdělávat takřka každý.

Účast na dalším vzdělávání ovlivňuje několik faktorů:

- společenské klima, společenský rámec ve vztahu k učení,
- epochální témata a výzvy,
- okolí a vztahy,
- životní situace,
- osobnostní charakteristika (Beneš, 2008, s. 82).

V oblasti vlastní motivace mohou být motivy různé: touha po sociálním uznání, prestiži, získání uznání příbuzných a známých, zvědavost, radost z poznání a učení se, použitelnost naučeného při řešení problému. Většinou působí celý komplex motivů, který se vyvíjí a mění a který se nedá jednoznačně hierarchizovat. Motivы jednotlivých skupin se liší. Poměrně lehce se dají zjistit motivační rozdíly podle věku, podle socioekonomického statusu, dosaženého vzdělání, podle pohlaví a životních okolností (počet dětí, rodinný stav, město – vesnice) (Beneš, 2008, s. 83–84).

Vzhledem k jazykové výuce u dospělých je důležité si uvědomit, že tito jedinci byli během své edukační biografie konfrontováni s řadou výukových metod i organizačních forem výuky, které poté subjektivně hodnotí jako efektivní, popř. zábavné, a následně je pro své další učení preferují a vyžadují. Je-li někdo k učení cizího jazyka donucen výhradně vnějšími motivačními faktory (zaměstnavatel, pracovní cesta) a nemá-li osobní zájem na výsledku, preferuje dle našich zkušeností obvykle tradiční formu vyučování, která mu umožní v kontextu neformální jazykové přípravy dle aktuálního rozpoložení „splynout s davem“. Je-li dospělý veden vnitřní motivací a chce-li se cizímu jazyku věnovat intenzivně, pak frontální formy práce naopak zavrhuje a vyžaduje takové, jež jej cílně podněcují k jazykové produkci. Kooperativní učení a učení na stanovištích aktivizují ve vlastní míře každého z účastníků (Janíková a kol., 2011, s. 172).

PRAKTICKÁ ČÁST

6 ÚVOD DO PRAKTICKÉ ČÁSTI

V teoretické části byla popsána problematika jazykového vzdělávání dospělých v jejich profesích, obecné informace o důležitosti jazyků v dnešní době, bariéry při neznalosti jazyků, jako jsou limity a dorozumění. Zaměřili jsme se na jazykové vzdělávání v rámci firem, na metody a cíle jazykového vzdělávání ve firmách a náročnost výuky jazyků při zaměstnání. Okrajově jsme se věnovali i jazykové politice v ČR, výběru cizího jazyka, důležitosti lektora a certifikací, zkouškám v rámci ověření jazykových znalostí. Praktická část práce bude proto zaměřena na propojení informací z teoretické části. Snahou je podat co nejkompletnější obraz a dostatek informací k dané tematice. V následující kapitole se proto zaměříme na souhrn poznatků vlastního výzkumu o jazykovém vzdělávání dospělých v jejich profesích.

Chráška (2016, s. 12) definoval výzkum jako záměrnou a systematickou činnost, při které se empirickými metodami zkoumají hypotézy o vztazích mezi pedagogickými jevy.

Dle Punche (2008, s. 18) je výzkum organizovaný, systematický, logický proces zkoumání používající empirické informace k zodpovězení otázek nebo testování hypotéz.

6.1 Empirický výzkum

Cílem výzkumu je zjistit přístup lidí k jazykovému vzdělávání a nutnost znalosti jazyka v rámci profese a porovnat informace ve vztahu k proměnným – pohlaví, věk a znalost cizího jazyka. Zároveň bude stejně důležité vyjasnit a položit výzkumné otázky a dospět k závěrům a tvrzením na vysoké úrovni obecnosti a abstrakce. Abychom došli k hlavnímu cíli práce, stanovili jsme si čtyři hypotézy, které se budeme snažit potvrdit nebo vyvrátit.

H¹: Znalost cizího jazyka je pro lidi důležitá a ovládnutí nejméně jednoho cizího jazyka berou za samozřejmé.

H²: Studium cizího jazyka je pro dospělého náročnější než pro dospívajícího jedince.

H³: *Osobnost lektora v jazykovém vzdělávání dospělých ovlivňuje výběr tohoto vzdělávání.*

H⁴: *Dospělí cítí potřebu se zlepšovat v oblasti jazykového vzdělávání, a proto volí formu studia v rámci zaměstnání, ale i mimo firmu.*

Hypotézy ověříme dotazníkovými otázkami. Hypotézu H¹ potvrdíme či vyvrátíme pomocí otázek č. 3, 4, 5, 7, 8, 9, 10, 11, 12. Pravdivost hypotézy H² ověříme zejména otázkami č. 11, 12, 16 a 20, hypotézu H³ potvrdíme nebo vyvrátíme otázkou č. 14 a hypotézu H⁴ ověříme otázkami č. 9, 10, 11, 12, 13, 17.

6.2 Metodika zkoumání

Pro výzkum byla stanovena dle Pelikána (1998, s. 104) snad nejpoužívanější kvantitativní výzkumná technika, a to dotazník. Podstatou dotazníku je zjištění dat a informací o respondentovi, ale i jeho názorů a postojů k dotazovanému problému.

Gavora v publikaci (Chrásková, 2016, s. 158) vymezuje dotazník jako „způsob písemného kladení otázek a získávání písemných odpovědí“. Kladené otázky se mohou vztahovat buď k jevům vnějším, nebo jevům vnitřním. Samotný dotazník je soustava předem připravených a pečlivě formulovaných otázek, které jsou promyšleně seřazeny a na které dotazovaná osoba odpovídá.

Proto dotazník zaujímá pozici mezi výzkumnými otázkami, strategií a procesem sběru dat. Důležité je zaměření na vztah k výzkumným otázkám. Jak jsme již zmínili, na začátku tedy stojí výzkumné otázky, které společně představují seznam proměnných, jež je zapotřebí změřit v dotazníku, a všechny další požadované informace (Punch, 2008, s. 46).

Některé proměnné se měří pomocí jedné položky nebo indikátoru, přičemž se může jednat o kategoriální proměnné, jako je pohlaví nebo zvolený cizí jazyk, kde stačí jedna jasně formulovaná položka. U mnoha dalších proměnných, a zvláště u hlavních proměnných, budeme při měření využívat škálu sestavenou pomocí odpovědí na více položek (Punch, 2008, s. 47–49).

Dotazník sestavený pro tuto práci nebyl použit při jiném terénním šetření, bude tedy nutné provést pilotní přezkoušení. Je zapotřebí položky a otázky přezkoušet, zda jsou srozumitelné, jasné, jednoznačné a nejsou potíže s jejich vyplňováním (Punch, 2008, s. 50).

Musíme se přesvědčit, že otázky pro sběr dat skutečně fungují a lidé na ně rychle, snadno a spolehlivě odpoví. Dotazník potřebuje být testován na délku, čas a obtížnost při kompletování. A v poslední řadě navržený proces sběru dat, jehož je dotazník hlavní částí, musíme otestovat, to zahrnuje dostupnost, etické aspekty a průvodní dopis (Punch, 2008, s. 50).

Nejdůležitější požadavky na konstrukci dotazníku dle Chráska (2016, s. 164) jsou:

- Položky v dotazníku musí být jasné a srozumitelné.
- Formulace položek v dotazníku musí být naprosto jednoznačná.
- Velké opatrnosti je třeba při formulaci položek typu „proč“.
- Položky dotazníku by měly zjišťovat jen nezbytné údaje.
- Položky v dotazníku nesmějí být sugestivní, nesmějí napovídat, jak mají být zodpovězeny.
- Pro úspěch dotazníkového šetření je předpokladem ochota respondentů spolupracovat.
- Dotazník musí obsahovat jasné pokyny k vyplňování.
- Při konstrukci dotazníku je důležité se soustředit, aby získané údaje bylo možno snadno třídit, tabelovat a zpracovávat.
- Při řazení položek v dotazníku dáváme vždy přednost pořadí, které vyhovuje z psychologického hlediska, před pořadím logickým.

Z důvodu vyloučení případného zkreslení odpovědí z důvodu identifikace respondentů byl zvolen anonymní dotazník. Záměrně byl pro účely tohoto výzkumu zformulován dotazník, který obsahuje obecné informace o respondentovi jako pohlaví, věk a znalost jazykového vzdělání. V rámci dotazníkového šetření byly respondentům předloženy uzavřené otázky, pro něž je charakteristická nabídka všech variant odpovědí, respondent si musí jednu z nabídnutých variant vybrat. Také byly předloženy polouzavřené otázky (někteří autoři používají termín polootevřené), které nabízejí baterii variant odpovědí, ale ponechávají respondentovi možnost volby vlastní varianty,

popř. vysvětlení volby dané odpovědi. A v poslední řadě jsou použity i otevřené otázky, které jsou výhodné proto, že respondentů neomezují a poskytují velkou paletu možných vyjádření (Pelikán, 1998, s. 106).

Plán výzkumu – časový harmonogram

- 11–12/2020 – studium odborné literatury,
- 12/2020 – výběr výzkumu, sestavení plánu a stanovení cílů,
- 12/2020–01/2021 – příprava dotazníkového šetření,
- 01/2021 – předvýzkum, práce s výzkumnou skupinou, sběr dat a vyhodnocení.

6.3 Výzkumný soubor a sběr dat

Jako výzkumný vzorek byli osloveni zaměstnaní dospělí jedinci ve věku 21 let a výše napříč celou Českou republikou. V rámci tohoto dotazníku nebyla nutná specifikace oblasti. Vzhledem k tomu, že dotazník byl vytvořen prostřednictvím programu Vyplňto.cz a jednalo se o anonymní šetření, nebylo možné bydliště respondentů zjistit.

Ve vzorku jsou zahrnuty ženy i muži různého věku, jak jsme zmínili v předchozím odstavci, minimum pro vyplnění dotazníku bylo 21 let. Jednalo se o různé pracovní pozice s různou pracovní zkušeností, kompletní šetření bylo ukončeno po nasbírání odpovědí od 100 respondentů.

Původním záměrem bylo využít písemnou formu dotazníků a dotazovat se v určitých firmách. Z důvodu komplikací způsobených situací ohledně COVID-19 byla z důvodu větší operativnosti a dodržení slíbené anonymity ke zjištění informací použita elektronická forma dotazníků. Dle Průchy (2014, s. 116) je výhodou elektronického dotazníku nízká časová a finanční náročnost jeho administrace, což se nám osvědčilo. Jak již bylo zmíněno, dotazník byl zpracován prostřednictvím programu na tvorbu on-line dotazníků Vyplňto.cz. Program umožňuje tvorbu vlastního dotazníku, se snadným zadáním zjišťovaných otázek do grafických šablon, následně uživatelsky příjemné prostředí pro respondenty i sběr přehledných výsledků v reálném čase. Jednalo se tedy o velkou pomoc. Nevýhodou programu Vyplňto.cz bylo, že zdarma byl k dispozici pouze omezený čas na doplnění dotazníku, z tohoto důvodu jsme

po ukončení dotazníku na Vyplňto.cz dva dotazníky předali v písemné formě náhodným respondentům. Program také vyhodnotil, že zhruba 30 % dotazníků nebylo kompletně dokončeno, a nebyly tedy ani hodnoceny.

V rámci časové náročnosti se jednalo v průměru o 4,5 minuty času na vyplnění. Všechny odpovědi byly v rámci dotazníku zodpovězeny srozumitelně, co se týká polootevřených otázek, některé odpovědi byly sjednoceny k označení „jiné“.

Výzkumné otázky

Výzkumné otázky vycházejí z obecného určení cílů a přetvářejí je do specifitější a konkrétnější podoby. Začínají proces propojování abstraktních konceptů, použitých k určení cílů, empirickým světem specifických a konkrétních dat a datových indikátorů, které budou ve výzkumu skutečně využity. Vyjasnění výzkumných otázek je stejně důležité jako vyjasnění cílů (Punch, 2008, s. 42).

- Je znalost cizího jazyka pro lidi důležitá a ovládnutí nejméně jednoho cizího jazyka berou za samozřejmé?
- Je studium cizího jazyka pro dospělého náročnější než pro dospívajícího jedince?
- Ovlivňuje osobnost lektora v jazykovém vzdělávání dospělých výběr tohoto vzdělávání?
- Cítí dospělí potřebu se zlepšovat v oblasti jazykového vzdělávání, a proto volí formu studia v rámci zaměstnání, ale i mimo firmu?

6.4 Sběr a analýza dat

Obecné informace

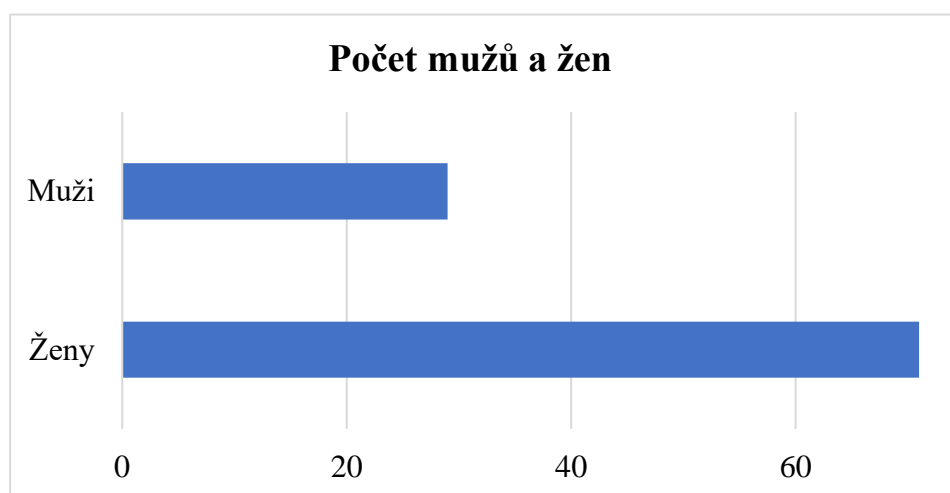
Graf 2: Celkový počet respondentů

Zdroj: PROCHÁZKOVÁ, Marie. *Vlastní šetření*. Ráječko: 2021

Dotazníkového šetření se zúčastnilo sto respondentů ve věku od dvaceti do šedesáti let.

Graf 3: Počet respondentů v závislosti na pohlaví

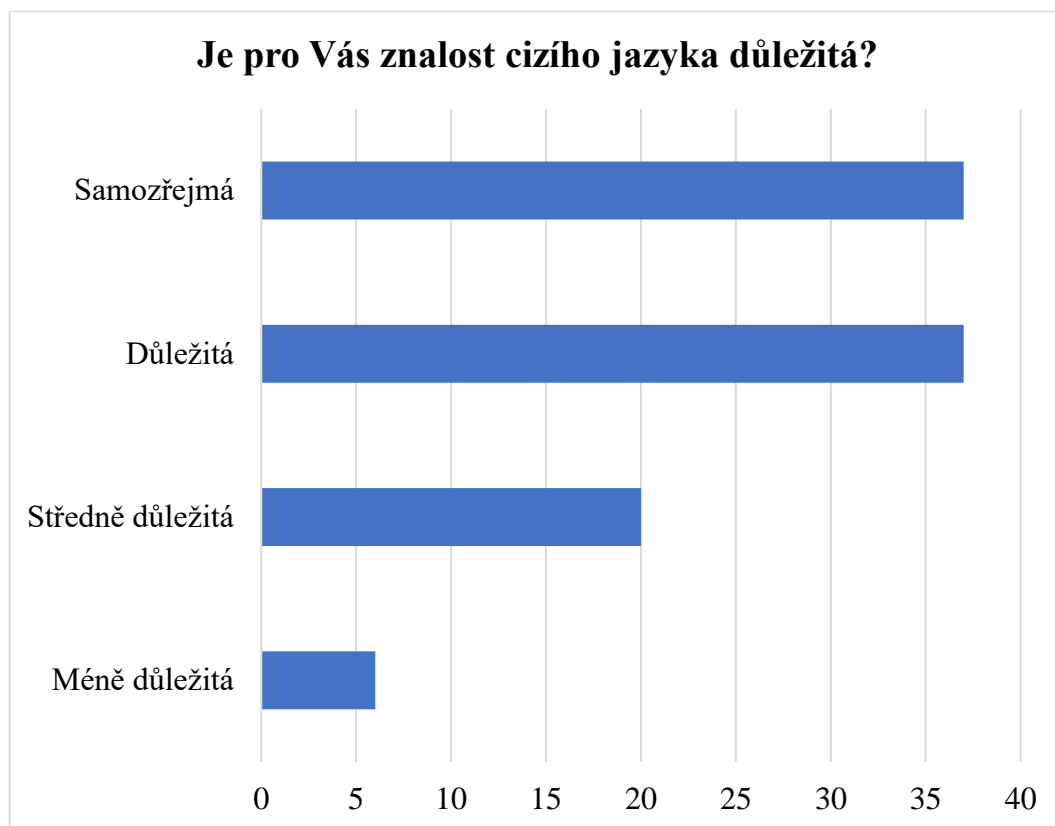

Zdroj: PROCHÁZKOVÁ, Marie. *Vlastní šetření*. Ráječko: 2021

Dotazovaní respondenti byli v poměru 71 žen a 29 mužů.

Vyjádření k hypotézám

Graf 4: Důležitost znalosti cizího jazyka

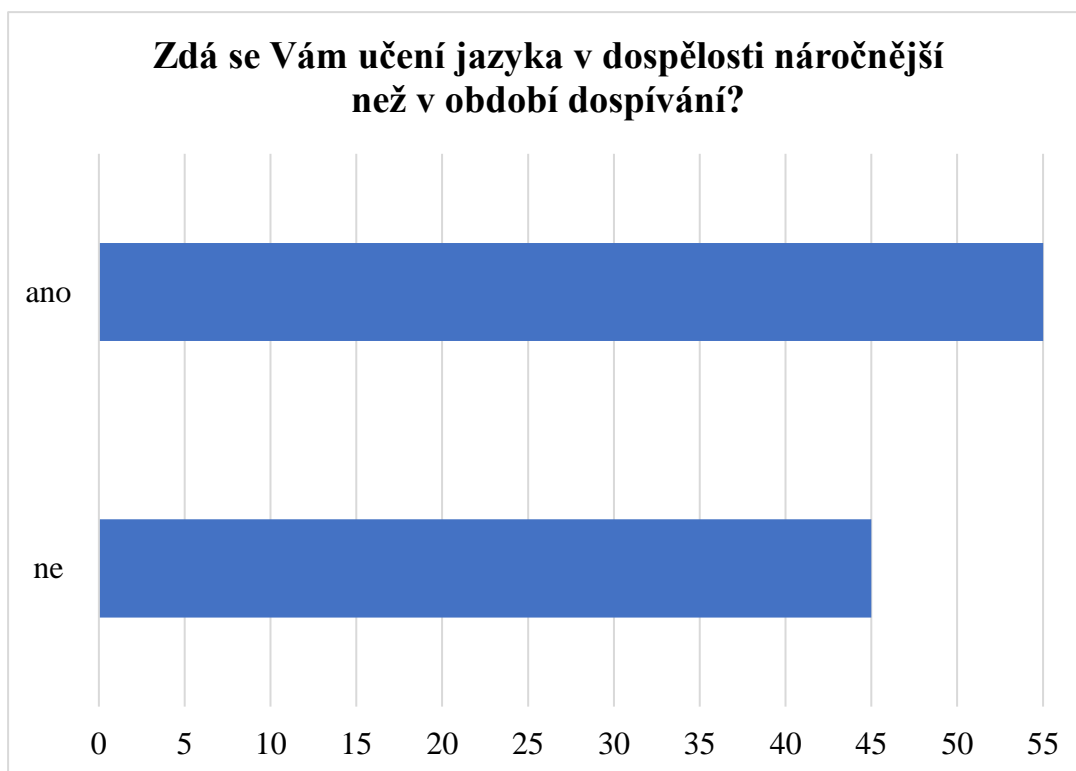

Zdroj: PROCHÁZKOVÁ, Marie. *Vlastní šetření*. Ráječko: 2021

Tato otázka byla položena všem respondentům. Otázka byla podána za účelem zjištění hodnoty, kterou pro respondenta má jazykové vzdělání.

Z odpovědí bylo zjištěno, že 74 respondentů považuje znalost jazyka za důležitou a samozřejmou součást života. Naopak 37 respondentů pokládá znalost jazyka za středně důležitou a méně důležitou součást života.

Graf 5: Náročnost učení jazyka v dospělosti

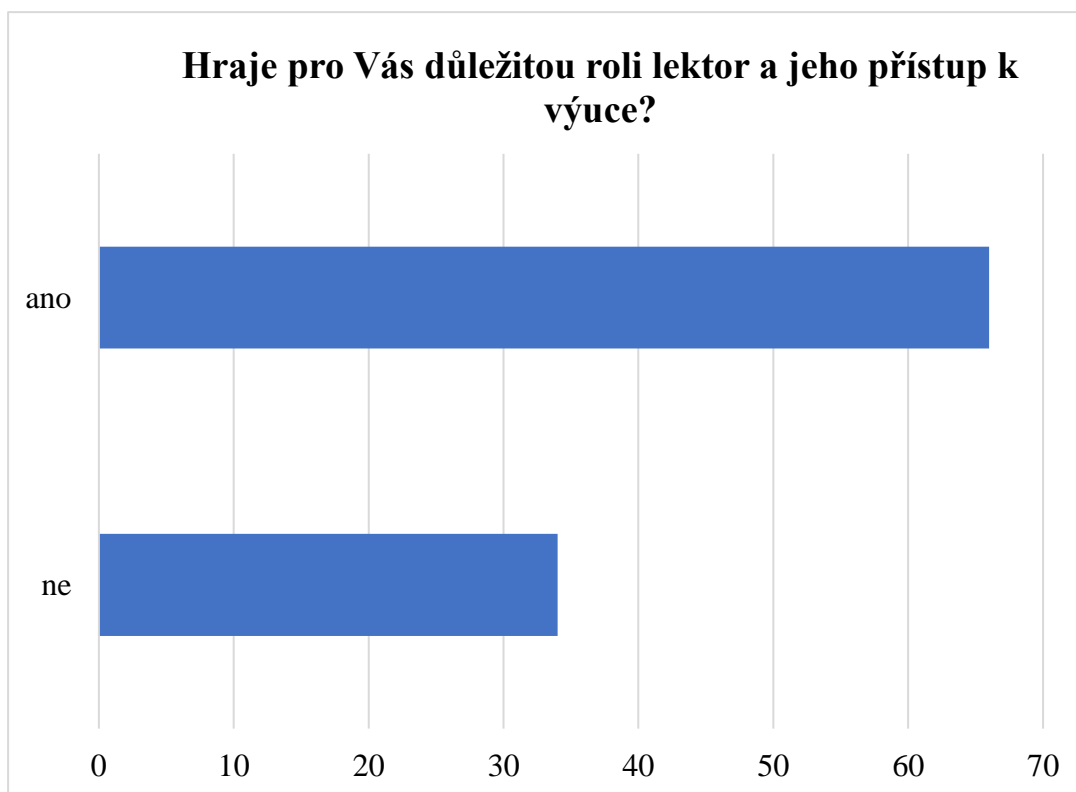
Zdroj: PROCHÁZKOVÁ, Marie. *Vlastní šetření*. Ráječko: 2021

Tato otázka byla položena všem respondentům, a to za účelem zjištění, zda je učení jazyka v dospělosti pro respondenty náročnější, než bylo v období dospívání.

Z odpovědí bylo zjištěno, že 55 respondentů považuje studium jazyků v dospělosti za náročnější a 45 respondentů nepokládá studium jazyků v dospělosti za náročnější.

Respondenti měli možnost se vyjádřit k důvodům, proč se jim učení jazyka v dospělosti zdá náročnější. Nejčastější odpovědí byl nedostatek času a horší zapamatování. Další zmíněné důvody byly flexibilita dojíždění do jazykového institutu, finanční náklady za jazykové vzdělání a pracovní vytíženost.

Graf 6: Důležitost role lektora a jeho přístupu k výuce

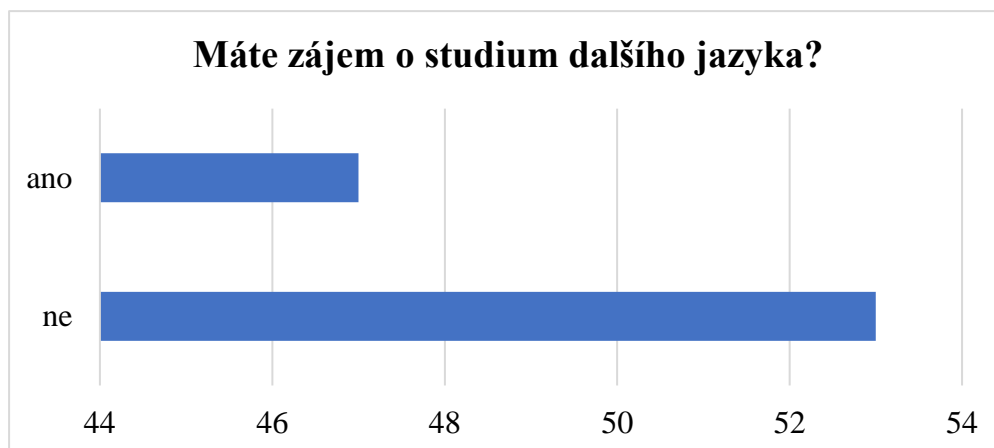
Zdroj: PROCHÁZKOVÁ, Marie. *Vlastní šetření*. Ráječko: 2021

Otázka byla kladena všem dotazovaným. Účelem bylo zjištění, zda pro respondenty hraje důležitou roli lektor a jeho přístup k výuce. Firmy vybírají možnosti jazykového vzdělání na základě více faktorů, domníváme se, že volba lektora by měla mít hlavní význam při rozhodování.

Z odpovědí vyplynulo, že 66 respondentů věří, že lektor a jeho přístup k výuce hraje důležitou roli, a 44 respondentů nepovažuje lektora a jeho přístup k výuce za až tak důležitý.

Respondenti, kteří považují roli lektora za důležitou, se shodli, že ze strany lektora je důležitá motivace, následně jasné vysvětlení látky, aplikace vhodných metod, a pro některé respondenty jsou důležité i určité oboustranné sympatie.

Graf 7: Zájem o studium dalšího jazyka

Zdroj: PROCHÁZKOVÁ, Marie. *Vlastní šetření*. Ráječko: 2021

Tuto otázku zodpověděli všichni dotazovaní. V tomto případě 53 respondentů nemá zájem o studium dalšího jazyka a 47 respondentů zájem o studium jazyka má.

Otázka byla v případě zájmu studia dalšího jazyka rozvinuta o doplnění, o jaký jazyk by se jednalo. Většina respondentů by volila angličtinu nebo španělštinu, nemalý zájem je také o italštinu a němčinu. V rámci jednotlivců byl projevěn zájem o následující jazyky: latinu, korejštinu, hebrejštinu, francouzštinu, ruštinu, polštinu, portugalštinu a arabštinu.

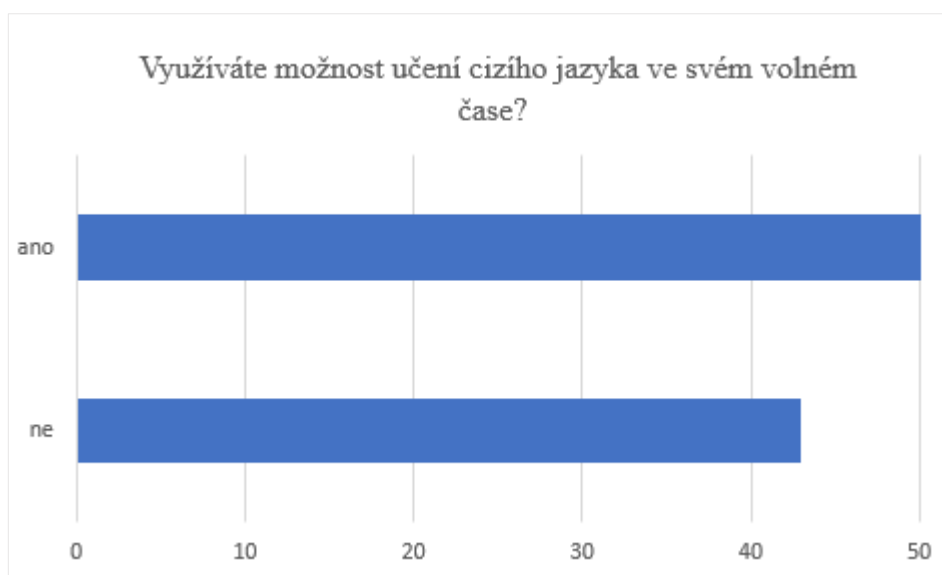
Graf 8: Možnost učít se cizí jazyk v zaměstnání

Zdroj: PROCHÁZKOVÁ, Marie. *Vlastní šetření*. Ráječko: 2021

Tuto otázku zodpovědělo všech sto respondentů. Možnost jazykového vzdělávání v zaměstnání má 38 respondentů a 62 respondentů tuto možnost nemá.

Graf 9: Učení cizího jazyka ve volném čase

Zdroj: PROCHÁZKOVÁ, Marie. *Vlastní šetření*. Ráječko: 2021

Poslední zmíněnou otázku zodpověděli všichni respondenti. Výsledky ukazují, že 57 respondentů se učí cizímu jazyku ve svém volném čase a 43 respondentů nevyužívá svůj volný čas k učení se cizímu jazyku.

6.5 Závěry empirického šetření

Při přípravě metodologie empirického šetření jsme nastavili výzkumné otázky a hypotézy, které budou v následujícím textu zhodnoceny. Jedná se o:

Cíl empirického šetření: Zjistit přístup lidí k jazykovému vzdělávání a nutnost znalosti jazyka v rámci profese.

Výzkumné otázky

- Je znalost cizího jazyka pro lidi důležitá a ovládnutí nejméně jednoho cizího jazyka berou za samozřejmé? Zjištěno.
- Je studium cizího jazyka pro dospělého náročnější než pro dospívajícího jedince? Zjištěno.

- Ovlivňuje osobnost lektora v jazykovém vzdělávání dospělých výběr tohoto vzdělávání? Zjištěno.
- Cítí dospělí potřebu se zlepšovat v oblasti jazykového vzdělávání, a proto volí formu studia v rámci zaměstnání, ale i mimo firmu? Zjištěno.

Empirického šetření se zúčastnilo celkem 19 osob ve věku 20–25 let, 21 osob ve věku 25–30 let, 11 osob ve věku 30–35 let, 10 osob ve věku 35–40 let, 13 osob ve věku 40–45 let, 9 osob ve věku 45–50 let, 10 osob ve věku 50–55 let a 7 osob ve věku 55–60 let. Byl vypracován dotazník s dvaceti otázkami. Celkem se zúčastnilo 71 žen a 29 mužů. Respondenti byli z oblasti celé České republiky.

Výsledek hypotéz

H¹: Znalost cizího jazyka je pro lidi důležitá a ovládání nejméně jednoho cizího jazyka berou za samozřejmé.

Dle zodpovězených otázek se více než polovina respondentů (74 osob) shodla, že znalost cizího jazyka je samozřejmá a důležitá. Z doplňkových otázek je zřejmé, že respondenti se studiu minimálně jednoho cizího jazyka věnují od raného věku, jazyk využívají v osobním, někteří i v pracovním životě. Pro 64 respondentů je možnost učit se další cizí jazyk zajímavá, pokud by to znamenalo profesní růst. Z toho vyplývá, že hypotéza č. 1 se potvrdila.

H²: Studium cizího jazyka je pro dospělého náročnější než pro dospívajícího jedince.

Z odpovědí respondentů bylo zjištěno, že pro 55 respondentů je studium cizího jazyka v dospělosti náročnější než v období dospívání, a to zejména z důvodů nedostatku času, horší paměti a pracovního vytížení. Z doplňkových otázek bylo zjištěno, že i přesto se respondenti snaží využívat svůj volný čas pro studium cizího jazyka (57 osob) a někteří respondenti mají i podporu studia jazyka v rámci profese (37 osob). Hypotéza č. 2 se také potvrdila.

H³: Osobnost lektora v jazykovém vzdělávání dospělých ovlivňuje výběr tohoto vzdělávání.

Respondenti (66 osob) se shodli, že osobnost lektora hraje v jazykovém vzdělávání významnou roli, zejména v motivaci ke studiu, jasného vysvětlení látky, pravidel, aplikace metod a pro některé respondenty hrají důležitou roli sympatie k lektorovi a naopak. Z doplňujících otázek bylo zjištěno, že respondenti preferují

soukromé hodiny (71 osob) oproti hodinám skupinovým (29 osob). Z výsledků vyplývá, že hypotéza č. 3 se potvrdila.

H⁴: Dospělí cítí potřebu se zlepšovat v oblasti jazykového vzdělávání, a proto volí formu studia v rámci zaměstnání, ale i mimo firmu.

Zhodnocení hypotézy č. 4 nebylo jednoduché. Na otázku: „Máte zájem o studium dalšího jazyka?“ odpovědělo 53 respondentů, že zájem nemá, a 47 respondentů se o studium dalšího cizího jazyka zajímá. Nicméně když byla položena otázka „Pokud by znalost cizího jazyka pro Vás znamenala povýšení, učili byste se nový jazyk?“, 62 respondentů odpovědělo se zájmem, 29 osob si nebylo jisto s odpovědí a 9 osob zájem nemělo. Z doplňkových otázek byla zjištěna i podpora vzdělávání jazyků v rámci zaměstnání (37 osob). Respondenti se snaží svůj volný čas využívat pro studium cizích jazyků (57 osob). Z výsledků tedy vyplývá, že respondenti cítí potřebu se zlepšovat v oblasti jazykového vzdělávání, přičemž výraznou roli hraje motivace a podpora učení se cizích jazyků v zaměstnání. Hypotéza č. 4 se potvrdila za podmínky motivace a podpory studia v zaměstnání.

6.6 Doporučení pro praxi

Zastávám názor, že znalost minimálně jednoho cizího jazyka je v dnešní době nutností. Ať už se jedná o seberozvoj, nebo potenciál v oblasti profesního růstu.

Na základě vlastní zkušenosti vím, že studium cizích jazyků není jednoduché a úspěšnost ovlivňuje více faktorů – styl vyučování, lektor, metody, možnost komunikace s rodilým mluvčím, praktické využití, ale hlavně aktivní přístup člověka. Věřím, že všechno jde, když se chce. Zmíněné faktory je nelehké dodržet při běžném chodu života, ať jde o život osobní, či pracovní. S věkem přibývá více starostí, povinností a člověk sám si musí určit priority a čas si vhodně zorganizovat. Nicméně možnosti je plno.

Pokud je člověk časově vytížený, nabízí se možnost samostudia s pomocí odborné literatury, mobilní aplikace, on-line kurzy nebo podklady, kdy si student sám může určit čas pro studium, nemusí být určena jasně daná doba v opakovaném čase. Pokud ale student preferuje studium v rámci určitého vedení, nabízí se soukromé či skupinové hodiny v rámci různých institucí a v dnešní době se i v tomto případě dá využít možnosti on-line studia, kdy student nemusí opustit „teplo domova“.

V rámci profesní oblasti z vlastní zkušenosti vím, že nabídka studia cizího jazyka je benefitem ze strany zaměstnavatele a většina firem si uvědomuje důležitost jazyků v rámci rozvoje jak firmy samotné, tak zaměstnanců.

Myslím si, že znalost cizího jazyka může být pouze prospěchem a dle studií i v rámci zdraví. Radkin Honzák (psychologie.cz, online, 2021-02-16) ve svém článku zmínil: *„Znalost více jazyků oddaluje nástup klinických projevů Alzheimerovy demence, především ztrátu paměti, obtíže s řešením problémů a stavy zmatenosti o čtyři až o pět let. Vědci to zjistili při porovnávání údajů u celkem 211 pacientů trpících touto poruchou.“*

Přesvědčili jsme se i v rámci výzkumu, že studium cizích jazyků v dospělosti není nemožné. Jak již bylo zmíněno, důležité je si určit priority a zorganizovat čas. Základním krokem je aktivní přístup a vytrvalost.

ZÁVĚR

V bakalářské práci jsme se zabývali aktuálním tématem jazykového vzdělávání dospělých v jejich profesích. Cílem práce bylo na základě odborné literatury a empirického šetření popsat a zjistit přístup lidí k jazykovému vzdělávání a jeho uplatnění v profesi. Cíl práce byl splněn.

V prvních pěti kapitolách jsme se věnovali části teoretické a v poslední kapitole části praktické. V první kapitole jsme se zaměřili na důležitost znalosti cizího jazyka v dnešní době v oblasti zvýšení konkurenceschopnosti, bystrosti, možnosti jednoduššího cestování atd. Následovaly bariéry při neznalosti jazyků, jako jsou ztížené možnosti studovat v zahraničí, ztížené výchozí pozice na trhu práce aj. Dále jsme se zabývali jazykovou politikou s detailnějším vyjádřením ke vzdělávací politice obecně, jazykové politice ČR a EU. V předposlední kapitole zmiňujeme podnikové vzdělávání s důrazem na jazykové vzdělávání a využití blended learningu. V poslední kapitole jsme rozvedli jazykové vzdělávání se zaměřením na lektora, metody a cíle jazykového vzdělávání v podnicích, přizpůsobování a motivaci dospělých.

V praktické části jsme se věnovala metodologii empirického výzkumu se stanovením hypotéz, metodikou zkoumání pomocí dotazníkového šetření a stanovení výzkumného plánu. Dále následoval popis výzkumného souboru, sběru dat a stanovení výzkumných otázek. Následný sběr a analýza dat proběhla pomocí odpovědí z dotazníku a vytvoření grafů. V závěru empirického šetření jsme vyhodnotili, zda byly výzkumné otázky a hypotézy zodpovězeny, potvrzeny nebo vyvráceny. Kapitola je zakončená doporučením pro praxi. V rámci výzkumu byli osloveni respondenti ve věku dvacet až padesát let.

Stanovené hypotézy a výzkumné otázky vycházely z dotazníkového šetření. Na základě zodpovězených otázek se více než polovina respondentů shodla, že znalost cizího jazyka je samozřejmá a důležitá. Respondenti se věnují studiu minimálně jednoho cizího jazyka od raného věku a možnost učit se další je pro ně zajímavá, pokud by to znamenalo profesní růst. Z odpovědí respondentů se potvrdilo, že studium cizího jazyka je v dospělosti náročnější než v období dospívání, a to zejména z důvodů nedostatku času, horší paměti a pracovního vytížení. Díky možnostem dnešní doby respondenti vzdělávání jazyků využívají i ve svém volném čase a někteří mají i podporu

studia jazyka v rámci profese. Výzkumem byl potvrzen význam osobnosti lektora v jazykovém vzdělávání, zejména v motivaci ke studiu, jasném vysvětlení látky a aplikaci metod. Pro některé respondenty hrají důležitou roli sympatie k lektorovi a naopak. Respondenti se shodli, že preferují soukromé hodiny oproti hodinám skupinovým. Z odpovědí respondentů je zřejmé, že zájem o studium dalšího cizího jazyka měla větší část osob, kdy důležitost hrála jistá profesní motivace, v tom případě by další jazyk studovalo více dotazovaných. Z výzkumu tedy vyplynulo, že dospělý jedinec cítí potřebu se zlepšovat v oblasti jazykového vzdělávání, kdy výraznou roli hraje motivace a podpora učení se cizích jazyků v zaměstnání.

Pro budoucí výzkum by bylo možné téma zkoumat více do hloubky, například se zaměřením na konkrétní jazyky a jejich využití v profesích – možnost cestování v rámci zaměstnání a dennodenní komunikace v cizím jazyce.

Tato práce může být zdrojem informací a také motivací pro veřejnou společnost, jedná se o náhled do světa znalosti cizích jazyků v rámci společnosti v České republice. Práce může také sloužit jako podklad pro diplomovou práci s rozšířenějším a detailnějším výzkumem.

SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

Seznam použitých českých zdrojů

BENEŠ, Milan. *Andragogika*. Praha: Grada, 2008. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-2580-2.

BENDOVÁ, Š., ed., 2008. *Efektivní využití techniky a softwaru při výuce cizích jazyků: soubor vědeckých statí*. Praha: Metropolitní univerzita Praha. ISBN 978-80-86855-37-0.

BENKEOVÁ, M. a P. NOVOTNÝ, eds. *Pracoviště jako prostor k učení*. Brno: Masarykova univerzita. ISBN 978-80-210-4918-5.

EGER, L., 2010. *Komunikace vzdělávacích organizací s veřejností na internetu*. Praha: Česká andragogická společnost. ISBN 978-80-87306-07-9.

CHRÁSKA, M., 2016. *Metody pedagogického výzkumu: základy kvantitativního výzkumu*. 2., aktualiz. vyd. Praha: Grada. ISBN isbn978-80-247-5326-3.

JANÍKOVÁ, V. a kol., 2011. *Výuka cizích jazyků*. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-3512-2.

Jak vypracovat bakalářskou a diplomovou práci. 6., aktualiz. vyd. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského, 2015. ISBN 978-80-7452-106-5.

KUPKA, I., 2012. *Jak úspěšně studovat cizí jazyky*. 2., aktualiz. a rozš. vyd. Přeložil Dagmar KRTIČKOVÁ. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-4387-5.

MAŇÁK, Josef a Vlastimil ŠVEC. *Výukové metody*. Brno: Paido, 2003. ISBN 80-7315-039-5.

MEDLÍKOVÁ, Olga. *Lektorské dovednosti: manuál úspěšného lektora*. Praha: Grada, 2010. Komunikace (Grada). ISBN 978-80-247-3236-7.

MUŽÍK, Jaroslav. *Profesní vzdělávání dospělých*. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2012. Vzdělávání dospělých. ISBN 978-80-7357-738-4.

MUŽÍK, Jaroslav. *Řízení vzdělávacího procesu: andragogická didaktika*. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2011. Vzdělávání dospělých. ISBN 978-80-7357-581-6.

PALÁN, Z., 2002. *Lidské zdroje: výkladový slovník*. Praha: Academia. ISBN 80-200-0950-7.

PELIKÁN, J., 1998. *Základy empirického výzkumu pedagogických jevů*. Praha: Karolinum. ISBN 978-80-7184-569-0.

PRŮCHA, J., 2014. *Andragogický výzkum*. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-5232-7.

PRŮCHA, Jan a Jaroslav VETEŠKA. *Andragogický slovník*. Praha: Grada, 2012. ISBN 978-80-247-3960-1.

PUNCH, K., 2008. *Základy kvantitativního šetření*. Praha: Portál. ISBN 978-80-7367-381-9.

SIEGLOVÁ, D., 2020. *Cesta k cizím jazykům: 100+10 metod, strategií, cvičení a rad pro učitele i samostudium*. Praha: Grada. ISBN 9788027113828.

SPERANDIO, S., 2008. *Účinná komunikace v zaměstnání*. Praha: Portál, 2008. ISBN 978-80-7367-360-4.

ŠERÁK, Michal. *Zájmové vzdělávání dospělých*. Praha: Portál, 2009. ISBN 978-80-7367-551-6.

VETEŠKA, Jaroslav. *Přehled andragogiky: úvod do studia vzdělávání a učení se dospělých*. Praha: Portál, 2016. ISBN 978-80-262-1026-9.

VETEŠKA, J. a T. VACÍNOVÁ, 2011. *Aktuální otázky vzdělávání dospělých: andragogika na prahu 21. století*. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského. ISBN 978-80-7452-012-9.

VYHNÁNKOVÁ, Kateřina. *Vzdělávání dospělých v České republice a Evropské unii*. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského, 2007. ISBN 978-80-86723-46-4.

Seznam použitých zahraničních zdrojů

ALVAREZ-SANDOVAL, E., 2005. *The Importance of Learning a Foreign Language in a Changing Society*. New York: iUniverse. ISBN 9 780595348213.

KNAPP, K., 2009. *Handbook of Foreign Language Communication and Learning*. Berlin: Walter de Gruyter. ISBN 9783110188332.

KOHONEN, V., 2014. *Experiential Learning in Foreign Language Education*. London: Routledge. ISBN 9781317883067.

NAKATA, Y., 2006. *Motivation and Experience in Foreign Language Learning*. New York: Peter Lang. ISBN 9783039105342.

NESSEL, D., 2008. *Using the Language Experience Approach With English Language Learners: Strategies for Engaging Students and Developing Literacy*. New York: Corwin Press. ISBN 9781452213224.

Seznam použitých internetových zdrojů

BEDNÁŘOVÁ, H., 2019. Alternativní metody výuky jazyků. In: Jazyky.com [online]. 11. 6. 2019 [cit. 2021-02-16]. Dostupné z: <https://www.jazyky.com/alternativni-metody-vyuky-jazyku/>.

BERLITZ, 2021. Firemní jazykové kurzy a semináře. Berlitz.com [online]. © 2021 [cit. 2021-02-16]. Dostupné z: <https://www.berlitz.com/cs-cz/firmy/jazykove-vzdelavani>.

COUBALOVÁ, Alena. *Podněty k výuce jazyků v ČR* [online]. [cit. 2021-01-30]. Dostupné z: <https://www.msmt.cz/ministerstvo/podnety-k-vyuce-cizich-jazyku-v-cr>.

HÉDLOVÁ, E., 2015. Jak správně vybrat metodu jazykového vzdělávání. In: *Hrnews.cz* [online]. 4. 11. 2015 [cit. 2021-02-16]. Dostupné z: <https://www.hrnews.cz/lidske-zdroje/rozvoj-id-2698897/jak-spravne-vybrat-metodu-jazykoveho-vzdelavani-id-2589507>.

HÉDLOVÁ, E., 2020. Jak nastartovat jazykové vzdělávání ve firmě? In: *Hrnews.cz* [online]. 6. 2. 2020 [cit. 2021-02-16]. Dostupné z: <https://www.hrnews.cz/lidske-zdroje/rozvoj-id-2698897/jak-nastartovat-jazykove-vzdelavani-ve-firme-id-3903588>.

HÉRIARD, Pierre. [online]. 12.2020 [cit. 2020-1-30]. Dostupné z: <https://www.europarl.europa.eu/factsheets/cs/sheet/142/jazykova-politika>.

HONZÁK, R., 2011. Jazyky jako doping pro mozek. In: *Psychologie.cz* [online]. 16. 8. 2011 [cit. 2021-02-16]. Dostupné z: <https://psychologie.cz/jazyky-jako-doping-pro-mozek/>.

NOVÁK, Pavel. *Více než polovina obyvatel EU umí cizí jazyk. Češi se chlubit nemohou* [online]. 21.6.2012 [cit. 2021-01-7]. Dostupné z: https://www.irozhlas.cz/clovek/vice-nez-polovina-obyvatel-eu-umi-cizi-jazyk-cesi-se-chlubit-nemohou_201206211509_mkopp.

PŮBALOVÁ, Božena. *Čtyři z pěti Čechů se domluví cizí řečí* [online]. 17.10.2017 [cit. 2021-01-30]. Dostupné z: <https://www.statistikaamy.cz/2017/10/17/ctyri-z-peti-cechu-se-domluvi-cizi-reci/>.

TRACKTEST ČESKÁ REPUBLIKA. Úrovně angličtiny (SERR, CEFR). *Tracktest.eu* [online]. © 2021 [cit. 2021-02-16]. Dostupné z: <https://tracktest.eu/cz/urovne-jazyka/>.

VYSOKESKOLY.COM, 2019. Proč je dobré umět cizí jazyk? In: *Vysokeskoly.com* [online]. 11. 10. 2019 [cit. 2021-02-16]. Dostupné z: <https://www.vysokeskoly.com/aktualne-na-vs/proc-je-dobre-umet-cizi-jazyk>.

WAGNER, J., 2020. Tři čtvrtiny rodičů si myslí, že by měl stát přispívat na jazykové vzdělávání. In: *Pedagogicke.info* [online]. 9. 1. 2020 [cit. 2021-02-16]. Dostupné z: <http://www.pedagogicke.info/2020/01/tri-ctvrtiny-rodicu-si-mysli-ze-by-mel.html>.

SEZNAM ZKRATEK

apod. = a podobně

atd. = a tak dále

ČR = Česká republika

ESOL = mezinárodní označení zkoušky z anglického jazyka - Angličtina pro mluvčí jiných jazyků (anglicky English for speakers of other languages)

EU = Evropská unie

IELTS = mezinárodní systém zkoušení anglického jazyka (anglicky International English Language Testing System)

IT = Informační technologie (anglicky Information technology)

kol. = kolektiv

MŠMT = Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy

např. = na příklad

př. = příklad

resp. = respektive

s. = strana

TOEFL = mezinárodní označení testu z angličtiny jako cizího jazyk (anglicky Test of English as a Foreign Language)

tzn. = to znamená

PŘEHLED POJMŮ

Adekvátní = odpovídající, přiměřený

Adoptivní = přijatý za vlastního

Analogie = existující nebo zjištěná shodnost některých vlastností mezi netotožnými předměty, jevy apod.

Aspekt = hledisko, stanovisko uplatňované při posuzování něčeho

Bariéra = překážka, zábrana

Bilingválnost = dvojjazyčnost

Brainstroming = metoda volné spontánní diskuze na dané téma

Byznys = obchod, obchodování

Dimenze = vlastnost udávající velikost, míru něčeho, zejména v prostoru, rozměru, rozloze a rozsahu

Drink = anglické slovo, v překladu nápoj

Elementární = základní, jednoduchý

Elitní = prvotřídní, výborný

Epocha = časový úsek, období, ucelené období v historii lidské společnosti

Epochální = převratný, významný, důležitý pro celou epochu

Erudovaný = znalý, zkušený, vzdělaný

Eurobarometr = série průzkumů veřejného mínění

Frontální = jsoucí v rovně rovnoběžně s rovinou pozorovatele

Globalizace = politika, ekonomika, společnost, technologie, legislativa a životní prostředí kdekoli na světě získávají a mají v nějakém smyslu celosvětový (globální) dopad nebo charakter

Indikátor = ukazatel

Instance = příslušný orgán, úřad

Integrální = celkový, souhrnný, úplný

Integrovaný = spojený, sjednocený, jednotný, propojený

Integrovat = spojovat, sjednocovat, propojovat

Kolaborativní = spolupracující

Komplexita = složitost, mnohotvárnost, úplnost, celistvost

Konfrontovat = porovnávat, srovnávat

Kontinuální = spojitý, souvislý, nepřetržitý

Kurikulum = vzdělávací program, ale také obsahovou náplň výuky i dosažený výsledek, zkušenost, kterou si žák ve škole podle určitého kurikula osvojí

Lingvistika = jazykověda

Masová media = hromadné sdělovací prostředky je název pro různorodou skupinu mediálních technologií, které prostřednictvím **masové** komunikace zasáhnou velký počet příjemců (rozhlas, televize, noviny atd.)

Mobilita = pohyblivost, schopnost pohybu, přemístitelnost

Optimalizace = proces výběru nejlepší varianty z množství možných jevů

Participace = účast

Perspektiva = hledisko, stanovisko

Prestiž = významnost, pověst, hodnocení nebo ocenění ostatními

Segment = část, díl, úsek

Stagnace = zastavení vývoje, uváznutí, ustrnutí

Substance = podstata, neměnný základ, trvalý subjekt, hmota, látka

Sugesce = podmanivé působení, ovlivňování myšlení, představ

Transformovat = přetvářet, přeměnit, převádět

Unifikovaný = kompatibilní, shodný, sjednocený

Workshop = tvůrčí pracovní setkání, seminář zaměřený na výcvik technik a dovedností užívaných v určité oblasti

SEZNAM GRAFŮ

Graf 1: Znalost cizího jazyka.....	12
Graf 2: Celkový počet respondentů	36
Graf 3: Počet respondentů v závislosti na pohlaví.....	36
Graf 4: Důležitost znalosti cizího jazyka	37
Graf 5: Náročnost učení jazyka v dospělosti	46
Graf 6: Důležitost role lektora a jeho přístupu k výuce	39
Graf 7: Zájem o studium dalšího jazyka	40
Graf 8: Možnost učit se cizí jazyk v zaměstnání	48
Graf 9: Učení cizího jazyka ve volném čase.....	41

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha A – Dotazník	I
Příloha B – Nabídka jazykové výuky Berlitz	IV

Příloha A – Dotazník

Dobrý den,

jsem studentkou UJAK, oboru andragogika. V rámci své bakalářské práce Vás chci poprosit o vyplnění dotazníku, který bude sloužit k výzkumu mojí práce.

Výzkum se týká jazykového vzdělávání dospělých v rámci zaměstnání i mimo něj.

Děkuji předem za vyplnění.

S pozdravem

Marie Procházková

Název dotazníku:

Přístup lidí k jazykovému vzdělávání a nutnost znalosti jazyka

1. Věk – otevřená otázka:

2. Pohlaví:

- a) Žena
- b) Muž

3. Je pro Vás znalost cizího jazyka důležitá?

- a) Samozřejmá
- b) Důležitá
- c) Středně důležitá
- d) Méně důležitá
- e) Není důležitá

4. Jaký cizí jazyk nejvíce ovládáte? Pokud nevyhovuje výběr, doplňte.

- a) Anglický
- b) Německý
- c) Španělský
- d) Jiný:

5. Jaká je úroveň znalosti cizího jazyka, který ovládáte?

- a) A1
- b) A2
- c) B1
- d) B2
- e) C1
- f) C2

6. Od kolika let se učíte cizí jazyk? – otevřená otázka:

7. Používáte cizí jazyk denně?

- a) Ano
- b) Ne

8. Používáte cizí jazyk v osobním životě?

- a) Ano
- b) Ne

9. Používáte cizí jazyk ve své profesi?

- a) Ano
- b) Ne

10. Pokud by znalost cizího jazyka pro Vás znamenala povýšení, učili byste se nový jazyk?

- a) Ano
- b) Ne
- c) Nevím

11. Máte možnost učit se cizí jazyk ve vašem zaměstnání?

- a) Ano
- b) Ne

12. Využíváte možnost učit se cizí jazyk ve svém volném čase?

- a) Ano
- b) Ne

13. Preferujete studium cizího jazyka v rámci skupiny, nebo soukromě?
- a) V rámci skupiny
 - b) Soukromě
14. Hraje pro Vás důležitou roli lektor a jeho přístup k výuce?
- a) Ne
 - b) V případě odpovědi ano uveďte důvody:
15. Používá Vaše nejbližší okolí cizí jazyk?
- a) Ano
 - b) Ne
16. Kolik času věnujete studiu cizího jazyka ve svém volném čase?
- a) 1x denně (1 h)
 - b) 1x týdně (1 h)
 - c) 1x měsíčně (1 h)
 - d) Nestuduji
17. Máte zájem o studium dalšího jazyka?
- a) Ne
 - b) V případě odpovědi ano uveďte, jaký jazyk:
18. Myslíte si, že učení cizího jazyka v zahraničí je efektivnější než v ČR?
- a) Ano
 - b) Ne
19. Využili jste někdy cizí jazyk v zahraničí?
- a) Ne
 - b) V případě odpovědi ano doplňte, při jaké příležitosti:
20. Zdá se Vám učení jazyka v dospělosti náročnější než v období dospívání?
- a) Ne
 - b) V případě odpovědi ano doplňte důvody:

Zdroj: autor práce, 2021 (vlastní šetření)

Příloha B – Nabídka jazykové výuky Berlitz

Typ programu	Individuální výuka (1:1) anebo Firemní skupinová výuka (1:2-6 studentů)
Jazyk	Angličtina nebo Němčina
Délka 1 výukové lekce	60 minut
Intenzita	1 lekce týdně flexibilní rozvrh (<i>cancellation policy: do 14:00 hod. předchozího pracovního dne</i>)
Pokrok (<i>přehled jazykových úrovní na další straně</i>)	Vstupní úroveň studentů: různá, bude upřesněna Výstupní úroveň: pokrok o 1 jazykovou úroveň za každých 30 absolvovaných lekcí
Výukové materiály	Berlitz English nebo Berlitz Deutsch <ul style="list-style-type: none"> • 1x interaktivní digitální učebnice na obecný, obchodní nebo specializovaný jazyk • přístup na Berlitz studijní portál
Místo výuky	Rohanské nábřeží 693, 186 00 Praha 8 - Karlín anebo online lekce - lze kombinovat živou a virtuální výuku
Cenová nabídka	
1 výuková lekce*	785,- Kč bez DPH = 950,- Kč s DPH
1x výukové materiály (pro 1 studenta na 30 lekcí)	650,- Kč bez DPH = 715,- Kč s DPH
*Poznámka	<i>Cena zahrnuje výuku s rodilým/bilingvním mluvčím, docházku lektora, report o pokroku v průběhu kurzu a závěrečný Berlitz certifikát.</i>

Zdroj: MATĚJKA, Václav. Osobní nabídka. Praha: 2020

BIBLIOGRAFICKÉ ÚDAJE

Jméno autora: Marie Procházková

Obor: Andragogika

Forma studia: kombinované studium

Název práce: Jazykové vzdělávání dospělých v jejich profesích

Rok: 2021

Počet stran textu: 46

Celkový počet stran příloh: 4

Počet titulů zahraničních použitých zdrojů: 5

Počet internetových zdrojů: 12

Vedoucí práce: PhDr. Ivana Shánilová, Ph.D.